

Matsalu turismipiirkonna turismimajanduse arengukava 2014-2020+



Sisukord

Sissejuhatus	3
Matsalu turismipiirkonna määratlemine ja turismiressursside analüüs	5
Arengueeldused ja kliendiportfoolio	9
SWOT analüüs	12
Visioon 2020+	15
Missioon	15
Arengusihid	16
Eesmärgid	16
Tegevuskava 2015-2019	17
Kasutatud kirjandus	28
Lisad	29
Lisa 1. Klienditeekonoma mudel	29
Lisa 2. Arengukava koostamise protsessis osalejad	30
Lisa 3. Arengukava koostamise protsess	31
Lisa 4. Ressursside tabelid	32
Lisa 5. Hinnang eelmise arendusperioodi tegevuste tulemuslikkusele ja olulisusele	62
Lisa 6. Valdade põhine ressursside analüüs	64



KESKKONNAINVESTEERINGUTE KESKUS

Strateegia väljaandmist toetab Keskkonnainvesteeringute Keskus

Sissejuhatus

Kuus valda Lääne-Eestis (Lihula, Ridala, Hanila ja Martna Läänemaalt ning Koonga ja Varbla Pärnumaalt) on ühendanud oma jõud, et areneda ühtse turismisihtkohana, olla konkurentsivõimelisemad ja pakkuda mitmekülseid turismielamusi. Piirkonna üheks olulisimaks külgetõmbeteguriks on Matsalu Rahvuspark (edaspidi Matsalu RP). Sihtkoha tervikliku arengu toetamiseks loodi 2006. aastal MTÜ Terra Maritima (edaspidi TM), mille asutajad ja liikmed on eelpool nimetatud omavalitsused.

Riiklikus turismiarendukavas 2014-2020 (MKM, 2013) on sätestatud, et turism täidab olulist rolli Eesti üldises majandusarengus, kuna turismiturul toimuv on tihedalt seotud teiste majandussektoritega. *World Travel and Tourism Council* andmetel (WTTC, 2014) oli 2014. aasta turism otsene mõju (sh majutus-, transpordiettevõtted, meelelahutus ja huviväärsused) Eesti sisemajanduse kogutoodangule (SKT) 3,4% ning turismi kogumõju (st koos valitsuse kulutuste ja toetavate sektoritega) oli 13,6% SKT'st. Lääne-Eestis võib eeldada, et turismi mõju majandusele on isegi märkimisväärssem, kuna voodikohtade kontsentratsioon võrreldes riikliku keskmisega on suurem. Samas Matsalu turismipiirkond asub väljaspool peamisi turismimarsruute ja -sihtkohti, olles ühtlasi piisavalt lähedal peamistele turistide voogudele (Pärnu, Haapsalu, saared).

Riikliku turismiarendukava eesmärk on tagada Eesti konkurentsivõime ja rahvusvaheline atraktiivsus turismisihtkohana (MKM, 2013). Strateegilisteks tegevussuundadeks on Eesti kui reisisihi tuntuse suurendamine, turismiinfo juhtimine, turismitoodete arenduse juhtimine, turismi arenguvõimaluste seire, rahvusvaheliselt huvipakkuvate turismiatraktsioonide arendamine, rahvusvaheliste sündmuste toetamine ja piirkondlike turismitoodete arendamine. Turismisektori jätkusuutliku arengu eelduseks on säästva turismi põhimõtete rakendamine.

MTÜ Terra Maritima

Loodi 2006. aastal kuue omavalitsuse poolt (Varbla, Koonga, Martna, Lihula, Ridala ja Hanila vald)

Eesmärgiga tagada ühingusse kuuluvate omavalitsuste tasakaalustatud areng turismi- ja puhkemajanduse arendamise ning muude piirkonna arengut toetavate, sh loodus- ja keskkonnanõuetega tegevuste, ja projektide elluviimiste kaudu.

Käesolev arengukava on järjekorras kolmas (esimene loodi perioodiks 2004-2007 ning teine 2008-2015). Arengukava toetab riikliku turismiarengukava eesmärkide täitmist, arvestab turismiasjaliste huvidega ning turismi- ja puhkemajandusega kaasnevate keskkondlike, sotsiaalsete kui ka majanduslike mõjudega piirkonnas. Kava läbivaks ideeks on järgida tervikliku klienditeekonna kontseptsiooni (vt lisa 1), pöörates tähelepanu teekonnal tekkivatele lõhedele, mille tõttu kaotatakse potentsiaalseid kliente, ning tugevdades ahela kõiki lülisid.

Arengukava väljatöötamisel osalesid erinevad huvirühmad (ehk turismiasjalised¹), kes esindasid ettevõtteid, mittetulunduslikku sektorit ja avalikku sektorit (vt lisa 2). Tööprotsessist saab ülevaate lisas 3. Hetkeolukorra analüüsimiseks viidi läbi piirkonna turismi- ja seda toetavate ressursside kaardistamine (vt lisa 4), paluti turismiasjalistel hinnata eelmise arendusperioodi tegevuste tulemuslikkust ja olulisust (vt lisa 5) ning teostati SWOT analüüs. Protsessi aitasid eestvedada ja koordineerida Heli Müristaja ja Tatjana Koor (TÜ Pärnu kolledž).

Kuna piirkonna turismiasjaliste üheks eesmärgiks on ühineda EUROPARC Ühendusega (*EUROPARC Federation, European Charter for Sustainable Tourism in Protected Areas*), siis võetakse arengukava ülesehituse aluseks nende soovitusel ja juhised (EUROPARC, 2010).

¹ Üksikisikud või organisatsioonid, kes mõjutavad või keda mõjutab turismi arendamine piirkonnas

Matsalu turismipiirkonna määratlemine ja turismiressursside analüüs



4 valda Läänemaalt ja 2 valda Pärnumaalt alustasid 2003. aastal läbirääkimisi ja koostööd ühise turismipiirkonna arendamiseks. Peamiseks koostöö argumendiks oli kõikide omavalitsuste väiksus ning ressursside piiratus turismi teema eraldi arendamiseks. Ühise tegevuse tulemusena valmis esimene piirkondlik turismi arengukava 2003. aastal ning omavalitsused asutasid MTÜ Terra Maritima 2006. aastal.

Piirkonna keskseks eristuvaks külgetõmbeteguriks on Matsalu Rahvuspark, kuid mitte kõik omavalitsused ei asu rahvusparki piirides ning seetõttu soovitakse uues arengukavas Matsalu piirkond ümber nimetada Matsalu turismipiirkonnaks, et vältida segadust Matsalu Rahvusparki ala ja antud sihtkohapiirkonna piiride osas.

Turismi- ja seda toetavate ressursside analüüs teostati viimati kümne aasta eest, kui valmistati ette esimest arengukava. Käesoleva kava koostisel peeti oluliseks ressursside analüüs uuesti teostada, sest kümme aastat on piisavalt pikk aeg, et muutuks ressursside hulk, kättesaadavus kui ka kvaliteet. Selleks paluti omavalitsuste ja Keskkonnaameti (KeA) esindajatel üle vaadata ning täiendada eelmised tabelid, kus ressursse hinnati 5 kategoorias: loodus-, kultuuri- ja ajalooressurssid, üritused, aktiivsed tegevused ja turismitaristu. Igale väärtusele anti

hinnang lähtuvalt selle olulisusest ja kvaliteedist². Järgnevalt esitatakse koondülevaade muutustest võrreldes eelmise hindamisperioodiga. Valdade kaupa analüüs on esitatud lisas 6.

1) Loodusressursid. Piirkonnas on palju looduressursse, mis on oluliseks sisendiks turismitoodete arendamisel ja pakuvad võimalusi unikaalsete müügiargumentide loomiseks. Üldiselt suuri muutusi loodusressursside osas ei toimunud. Eelmise hindamisperioodiga võrreldes lisandus kalastamis- ja linnuvaatlusvõimalusi, looduslike kooslusi, vaateid. Kadunud on vaid mõned objektid, nt loodusliku kooslusena ei ole enam „Tuhu väravaid“, kuna need on nüüd liiga kaugel veest.

Probleemiks on vaateornide (mõned neist on lammutatud) ja ajalooliste mälestiste seisukord. Mitme sellise objekti olulisusele hinnang turismi kontekstis langes.

Kaitsealade kvaliteeti peetakse üldiselt heaks, kuid kaitsealasid kui tootearenduslikke ressursse pigem vähem oluliseks või lausa ebaoluliseks. Mitmes kohas hinnati problemaatiliseks matkaradade kvaliteeti, millest tulenevalt hinnata ka nende olulisust väga madalaks. Samas mõne matkaraja puhul aga hinnang oluliselt tõusis.

2) Kultuuri- ja ajalooressursid ning sündmused. Piirkond on esindatud rikkaliku ajaloo- ja kultuuripärandiga. Ressurssidena lisandus muuseumid, mälestusmärke, üksikobjekte, miljööalasid, varemeid, kirikuid, kalmistuid, näitusi ja mõisaid. Samas on tulemused valdade lõikes erinevad – näiteks kui Ridala ja Varbla vallas olulisi muutusi kultuuri- ja ajalooressursside osas pigem ei olnud, siis Martnas lisandus palju uusi ja nende hinnangul olulisi objekte. Lihulas vastupidi, mitmed ajaloolised ehitised, mälestusmärgid, mõisad ja üksikobjektid on kas halvas seisus, käivad remonditööd või on objektidel uued omanikud.

² Hinnangud võivad sisaldada subjektiivseid arvamusi

Muutused võrreldes eelmise hindamisperioodiga

+ lisandunud on mitmeid aktiivseid tegevusi ning taristuobjekte

+ sündmuste hulk, kvaliteet ja olulisus on kasvanud

+ juurde on tulnud kõrgema kvaliteediga majutus- ja toitlustuskohti, tanklaid ja toetavaid ettevõtteid

+ lisandunud on mõned ajaloo- ja kultuuriobjektid

- mitmed looduslikud ressursid on halvas olukorras
- mõnes piirkonnas on kadunud aktiivsed tegevused
- mitmed ajaloo- ja kultuuripärandi objektid on eraomanduses ning nende kaasamine ei ole kõige lihtsam
- mitmed ajaloo- ja kultuuripärandi objektid on lagunened või lagunemas – mõned muuseumid on suletud
- mitmed majutus- ja toitlustuskohad on lõpetanud tegevuse. Toetavate teenuste kättesaadavus on piirkonniti muutunud kehvemaks

Eelisarendatavad objektid ja sündmused

Objektid

- Lihula mõis ja linnusemäe kompleks
- Turismiinfopunkt Lihula mõisas
- Eesti Loodusturismikeskus
- Keemu sadama, Suitsu ja Kloostri sildade ümbrus
- Matsalu RP vaatetornid jms
- Kasari ja Vanamõisa vanad sillad
- Oidrema veetorn
- Mihkli kihelkonda tutvustav muuseum Mihklis
- Pikavere küla arendused (Pikavere palvemaja, Pikavere vana vallamaja)
- Soontagana maalinna koos Kurese maastikukaitsealaga
- Nedrema puisniit
- Matsi sadamaala
- Matsi puhkeala
- Rahvapark Varbla keskuses
- Jaagusadama arendamine
- Saueaugu teatritalu
- Suure-Lähtu mõis
- Keskvere mõis
- Rannajõe linnuvaatlustorn
- Martna kirik
- Haeska torn
- Matsalu Looduskeskuse ekspositsioon

Sündmused

- Lihula kultuuripäevad
- Matsalu loodusfilmide festival
- Lihula lihtikandi festival
- Lihula klassikalise muusika festival

Paljud lisandunud või olemasolevad objektid said kõrge hinnangu nii olulisuse kui ka kvaliteedi osas. Samas oli ka keskpärase ning madala hinnangu saanud võimalusi. Nt mitme teguri hinnang langes kõrgelt tulemuselt 1-le ehk ressursid nagu kaevandus ja mõned mälestusmärgid on muutunud ressursideks, mille kvaliteet on alla keskmise ja mida ei saa külastajatele välja pakkuda.

Piirkonda lisandus ka mitmeid uusi sündmusi – suurem osa neis rahvasündmused, festivalid, spordisündmused ja võidusõidud. Positiivne on ka asjaolu, et hinnang mitme sündmuse olulisusele ja kvaliteedile tõusis. Mõned sündmused muutusid kohakeskseks ehk siis kui varem oli nende pidamiskoht iga aasta erinev, siis nüüd toimuvad need ühes kohas.

3) Aktiivsed tegevused. Positiivse trendina võib välja tuua erinevate aktiivsete tegevuste ja / või neid soodustavate võimaluste lisandumist ning seda peaaegu igas valdkonnas. Nende hulgas nii paadisõidu, linnuvaatluse, kalastamise, ratsutamise, ujumise, matkamise, laagriplatside ja telkimisvõimalused, uisutamise, suusatamise ja jahipidamisvõimalused. Ka sportimisvõimalused on muutunud paremaks ja mitmekesisemaks ning ka kasutatavaid saale (peo ja/või koosolekute korraldamiseks) on rohkem. Seejuures on paljude lisandunud võimaluste kvaliteeti hinnatud üsna kõrgelt.

4) Turismitaristu ja muud toetavad teenused. Muutused turismitaristu ja toetavate teenuste osas oli üsna ebaühtlased. Oli piirkondi, kus lisandus erinevaid kvaliteetseid majutuskohti (sh külalistemaja, telkimisplats, puhkemaja) ning samas lõpetas nii mõnigi ettevõtte oma tegevuse. Oli ka piirkondi (nt Koonga), kus majutusteenuste pakkumises muutusi ei olnud ning piirkondi, kus muutused turismitaristus olid seotud vaid postkontori sulgemisega (nt Varbla).

Mitmed toitlustuskohad lõpetasid tegevuse, kuid juurde tuli ka uusi kõrgema kvaliteedihinnanguga vastavat teenust pakkuvaid ettevõtteid. Üldjuhul hinnati kõrgemalt toitlustuskohti valdades, kus neid arv oli väiksem. Mõne toitlustuskoha puhul tekkis küsimus nende jätkusuutlikkuse kohta, sest ettevõtte ei ole avatud igapäevaselt ning viimasel ajal ei ole seal täheldatud ka mingit tegevust.

Toidupoodide arv vähenes peaaegu kõikjal (ühes vallas lõpetas tegevuse 3 poodi 5-st), kuid mitme tegutseva toidupoe (sh uued poed, poeketid) osas oli kvaliteedihinnang tõusnud. Mitmes vallas lõpetas tegevuse antiigi- ja käsitööpood, kuid paaris vallas jällegi avati neid teenuseid pakkuvaid ettevõtteid. Peaaegu kõikjal suleti postkontorid ning mitmes kohas vähenes ka arstiabi võimaluse osutamine. Viimast ei saa aga kõikide valdadele laiendada, sest nt Lihulas ja Ridalas tekkis arstiabisäämsuse võimalusi juurde.

Positiivse arenguna võib tuua välja, et lisandus teisi teenuseid pakkuvaid ettevõtteid, nt tanklad koos oma lisateenustega, juuksurid, autoparandusettevõtted, kasutatud riide poed, vanakraamipood jne.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et piirkonna ressursipõhised tugevused on mitmekülgsed looduslikud ressursid ja omapärased sündmused, aktiivse tegevuse võimalused, mis sobivad erinevate huvidega külastajatele, uued suuremad ja parema kvaliteediga toitlustuskohad, rohkem majutusvõimalusi ning samuti on hinnang kaitsealade kvaliteedile ja olulisusele paranenud.

Teiselt poolt tuleb nõrkustena välja tuua see, et mitmed objektid on pigem halvas olukorras või eraomanduses, mitme matkaraja ja seal pakutavate võimaluste (nt vaatetornid) kvaliteet on langenud, millest tulenevalt on langenud ka hinnang nende olulisusele. Turismitaristu on ebaühtlane (nii kvaliteedi, ettevõtete arvu kui ka erinevate toetavate võimaluste osas) – kohati on majutus-, toitlustusettevõtteid ja teisi turismielamust toetavaid (sh erinevaid) võimalusi palju, teistes kohtades on nende arv väga limiteeritud.

Arengueeldused ja kliendiportfoolio

Suundumused maailma, Euroopa ja Eesti turismis³

- Turism on **arenev ja kasvav majandusharu** kogu maailmas – suurenevad nii külastuste ja ööbimiste arvud, kui ka tulud turismist;
- **Turismile avaldavad mõju** mitmesugused üleilmsed **sotsiaalmajanduslikud trendid**, sh elanikkonna vananemine, transpordiühenduste areng, terviseteadlikkuse kasv, väärtushinnangute muutused, suurem rõhuasetus individuaalsusele, erihuvidel põhinevate reiside osakaalu suurenemine, pikemate reiside asendumine lühemate nädalalõpureisidega ning kommunikatsioonitehnoloogia kiire areng;
- Kuigi olulisimad liikumised toimuvad sihtkoha naaberriikide vahel ehk tehakse lühireise, on hakanud kiiremini kasvama pikamaareisid;
- Eesti **sissetuleva turismi areng** on viimasel kümnendil olnud **tsükliline**, kusjuures peamisteks mõjutavateks teguriteks on olnud transpordiühenduste areng, Eesti hinnatase ning välismeedias suuremat kõlapinda saavutada aitavad sündmused;
- Oluliseks muutuseks sissetulevas turismis on **sihtturgude mitmekesistumine** (sh juurdekasv Venemaalt, Aasiast ja kaugematelt turgudelt);
- Kliendid soovivad lihtsalt **kättesaadavaid, mitmekülgeid ja odavaid transpordivõimalusi** sihtkohtadesse;
- Väliskülastajatest valdava osa moodustavad **lühiajalisi reise** tegevad külastajad lähiriikidest (keskmise majutuskohas viibimise aeg on 2 ööpäeva); peamised Eesti sihtturud on **Soome, Venemaa, Saksamaa ja Läti**.
- Maailma kontekstis on **Eesti tuntus** nii üldiselt kui ka reisi sihtkohana täna madal;

³ (European Travel Commission, 2014) (IPK International, 2014) (MKM, 2013) (UNWTO, 2014)

- Eesti turismisektor on suures osas **sõltuv välisnõudlusest** (70% majutatutest on välismaalased);
- Eesti turismi iseloomustab liialt suur **hooajalisus**;

Lääne-Eesti positsioon Eestis tervikuna⁴

- Lääne-Eesti on Eestis tuntud oma kuurortlinnade ning spaa- ja tervisepuhkuse pakkumise poolest, samas on piirkonnas rikkalikult loodus- ja kultuuripärandit, mida saab kasutada külastuselamuse pakkumises;
- Läti turu lähedus piirkonnale pakub head alternatiivi sõltuvusele Soome turust. Riiklikus arengukavas on välja toodud, et Läti turustrateegia fookuses on linna-, tervise- ja kultuuriturismivaldkonna kõrval ka loodus- ja pereturism;
- 2012. aastal ööbis Lääne-Eestis 0,73 miljonit välisturisti, mis moodustas 19% kõikidest Eestis ööbinud väliskülastajatest. 2020. aasta sihteesmärk on 1,04 välisturisti ööbimist, mis teeb kasvumääraks 42% (Eesti keskmiseks kasvuks prognoositakse 31%);
- 2012. aastal ööbis Lääne-Eesti 0,46 miljonit siseturisti, mis moodustas 27% kõikidest siseturistide ööbimistest. 2020. aasta sihteesmärk on 0,56 miljonit ööbimist, mis teeb perioodi kasvumääraks 22%;

Loodusturismi⁵ positsioon Eesti turismis⁶

- Riikliku arengukava järgi on loodusturism üks Eestile kõige iseloomulikum turismivorm, lisaks sellele tuuakse välja linna-, kultuuri-, mere- ja terviseturism;
- Loodusturism on oluline tootevaldkond kõikide meie lähiturgude turustrateegiates: Soome turul soovitakse sellega suurendada soomlaste korduvkülastusi Eestisse, Vene turul soovitakse linnaturismile loodusturismi liitmisel suurendada pakutavat lisandväärtust ning Läti turul on loodusturism üks olulistest motivatsioonidest Eesti külastamisel;

⁴ (MKM, 2013)

⁵ Lisaks loodusturismi mõistele kasutatakse ka looduspõhise turismi mõistet. Loodusturism tähistab tegevusi, mille eesmärk on siduda inimesed loodusega ning eeldab ka piirkonda ööbima jäämist (Bell, Tyrväinen, Pröbstl, & Simpson, 2007). Tavapärasteks reisisihtideks on rahvus- ja looduspargid, metsad, veekogud ning reisimotivatsiooniks on saada loodusest uusi kogemusi, elamusi ja teadmisi. Looduspõhise turismi puhul laieneb reisisihtide ulatus ning tegevusmaaks on kogu loodus mitte ainult rahvus- ja looduspargid. Samuti on laiemad reisimotivaatorid – alates kõikvõimalike aktiivsete tegevustega kuni lihtsalt puhkamisega looduses

⁶ (MKM, 2013)

- Eraldi tuleb kaugematest turgudest välja tuua Saksamaa ja Suurbritannia: Saksa turustrateegia fookus on loodus- ja linnaturismitooted kombineerituna kultuuriturismiga (Saksa turist eristub teistest Euroopa turistidest eelkõige suurema huviga loodusturismitoodete vastu) ning Suurbritannia turustrateegia fookuses on lisaks linna- ja kultuuriturismitoodetele ka erihuvidel põhinevad loodusturismitoodet (nt linnuvaatlus- ja loodusmatkad).

Matsalu piirkonna kliendiprofiili hetkeseisu (sh külastajate arv, nende päritolu, viibimise kestvust ja reisimotivatsioone) ei saa üheselt välja tuua, sest vajalikud andmed ja terviklik ülevaade puudub. Siiski saab kaudsetele andmetele tuginedes (nt Matsalu Rahvusparki külastajaseire, ettevõtjate eksperthinnangud jne) visandada pildi hetkeolukorrast.

- proportsioon **mitme- ja ühepäeva külastajate vahel 25:75 ning organiseeritud pakettreisijate ning sõltumatute individuaalkülastajate vahel 30:70;**
- **rahvusvaheliste külastajate hulk 40%** kogukülastajatest;
- **mitme-eesmärgiga külastajaid 50%** kogukülastajatest, **loodusvaatlejaid-linnuturiste 20%** ja **puhkajaid 30%;**
- sihtrühmad: **pere- ja sõpruskonnad, koolilapsed** külastussagedusega kord paari aasta jooksul 2-3-päevane reis;
- sihtturud loodusturismitoote osas: **Saksamaa, Inglismaa, Holland, Itaalia;** sihtturud puhke- ja looduspõhise turismitoote osas: **Eesti, Soome, Läti.**

SWOT analüüs

Tugevused

- puhas ja mitmekesine looduskeskkond
- kvaliteetsed ja eripärased sündmused
 - kaitsealade olemasolu
- külastuskorraldusliku taristu olemasolu
- mitmekülgne ja huvitav ajaloojärand
 - aktiivsed tegevused
- baas turismitaristu (sh majutus- ja toitlustusettevõtte) olemasolu
 - piirkonna erinevate paikade hea kättesaadavus
- Matsalu kui kaubamärgi tuntus loodushuviliste seas
 - hõreasustus - kõigile on ruumi

Nõrkused

- turismitaristu ebaühtlane kvaliteet, paiknemine ja mahutavus
 - jalgrattaturistide turvalisuse küsimused, kergliiklusteede puudumine
- turismi- ja teenindusala ettevalmistusega inimeste vähesus
 - kohalike elanike madal ettevõtlusalane aktiivsus
- mitme taristuobjektide ja huviväärsuste halb olukord
 - transiitpiirkond saarte ja mandri vahel
 - koostöö katkendlikkus turismiasjaliste vahel
- tundmatus turismi piirkonnana ja ebapiisav turundustegevus
 - hooajalisus (talv vähe kasutatud)
- piirkonnaga seotud lugude mitte kasutamine tootearenduses

Võimalused

- (eri)huviturismi kasv
- suurenev huvi looduspiirkondade ja looduspõhiste tegevuste vastu
 - eramaadel asuvate objektide kättesaadavuse suurenemine
 - sündmused kui sihtkoha külastuse motivatsioon ja hooaega pikendav toode
- eri- ja eristuvate vajaduste inimeste arvu suurenemine ja nende aktiivsem reisimine
 - Eesti kui reisisihi usaldusvääruse kasv
 - maakondadevaheline ja -sisene koostöö
- kultuur- ja pärandmaastike korrastamine läbi maaviljeluse
 - EL struktuurfondide võimaluste kasutamine
 - külastajatel valmisolek reisida aastaringelt

...

Ohud

- potentsiaalsete investorite huvipuudus
- Eesti teiste sarnaste piirkondade kiirem areng ja tuntuse kasv
 - riigi infrastruktuuri ebaühtlane tase
- oht paiguti ökoloogilist taluvuspiiri ületada külastusvoogude kasvades
- ebastabiilne majandusolukord ning selle mõju inimeste reisimisele ning ettevõtlusele
 - lähiriikide (sh Soome ja Rootsi) parem positsioon loodusturismitoodete pakkumisel
- kohalike huvirühmade huvipuudus või vastu töötamine sihtkoha arengu küsimustes
- Eesti kui reisisihi vähenemine tuntus kaugematel turgudel ja / või (lähtuvalt) huvialaturismist

Matsalu turismipiirkonna tugevusteks on puhas ja mitmekülgne looduskeskkond (sh Matsalu Rahvuspark, Tuhu, Puhtu-Laelatu, Nedrema kaitsealad jne), mis pakub erinevaid võimalusi nii aktiivseteks tegevusteks kui ka rahulikumaks puhkuseks looduskeskkonnas (kalastamine, ratsutamine, matkamine, linnuvaatlus, jahipidamine jne) ning mitmekülgne ja huvitav ajaloopärand (kalmistud, kuulsad ajaloolised ehitised, miljööalad, mõisad). Piirkonnas toimub mitmeid erinevaid ja omapäraseid sündmusi (nt festivalid, võidusõidu ja teosed spordiüritused), mis on suunatud kohalikule kogukonnale kui ka välisküllastajatele. Külustuselamust ja -kogemust toetab turismitaristu, sh erinevat liiki ja suurusega majutus- ja toitlustusettevõtete olemasolu ning piirkonna erinevate paikade hea kättesaadavus. Lisandväärtust pakub Matsalu Rahvuspargi kui kaubamärgi tuntus loodushuviliste seas. Tugevusena võib välja tuua ka hõreasustust, mis võimaldab viibida sihtkohas vabalt teisi segamata või ilma, et keegi häiriks rahu ning omaetteolemist otsivat küllastajat.

Oluliseks nõrkuseks on turismitaristu ebaühtlane kvaliteet, paiknemine ja mahutavus – keeruline on vastu võtta suuremaid küllastajarühmasid. Seejuures on mitmed ettevõtted avatud vaid ettetellimisel ning teenuste kvaliteeti on hinnatud erinevate ettevõtte lõikes ebaühtlaseks. Üheks põhjuseks võib pidada turismi- ja teenindusala ettevalmistusega inimeste vähesust ja ka kohalike elanike madalat ettevõtlusalast aktiivsust. Murettekitavaks aspektiks on ka mitme taristuobjekti ja huviväärsuse halb olukord (lagunenud või lagunemas) või halb ligipääsetavus. Näiteks asuvad paljud objektid eramaadel, mis omakorda piirab nende kättesaadavust. Ligipääsetavuse kontekstis võib mainida ka kergliiklusteede puudumist ning sellest tingitud jalgrattaturistide turvalisuse küsimus – piirkonnas käib palju jalgrattaturiste, kuid liikumine erinevate kohtade ja objektide vahel ei ole alati mugav ja ohutu.

Käesoleval hetkel on piirkonna tuumikala transiitkoridoriks saarte ja mandri vahel, mis on tingitud osaliselt asjaolust, et piirkond ei ole tuntud turismipiirkonnana ja potentsiaalsetel küllastajatel on vähe teadmisi ja informatsiooni sihtkohas pakutavatest võimalustest. Antud olukorda on mõjutanud ka ebapiisav turundustegevus ning koostöö katkendlikkus turismiasjaliste vahel ning seda nii toodete arendamisel kui ka turundamisel. Turundustegevuste nõrkuseks võiks nimetada ka piirkonnaga seotud lugude ning sihtkoha omapära (sh mitmekesiste võimaluste) mitte kasutamine tootearenduses. Eelpool nimetatud tegurid ja pakutavad võimalused on tinginud hooajalisuse ehk olukorra, kus piirkonda küllastatakse eelkõige teatud perioodidel (nt lindude rände ajal, suvel) ning teistel aegadel on küllastajate arv minimaalne.

Tulenevalt trendidest ja suundumustest turismis, inimeste käitumise muutusest ja Matsalu turismipiirkonna ressursside analüüsi tulemustest, on piirkonna võimaluseks huvialaturismi kasv, mis tähendab, et inimesed on valmis reisima selleks, et tegeleda oma hobidega (sh käsitöö, jahipidamine jne). Lisaks nõ puhtale loodusturismile, mis tähendab peaaesjalikult reisimist mingi spetsiifilise loodusega seotud liigi või nähtusega seotult, on kasvanud inimeste üldine huvi veeta oma puhkeaeg looduskaunites kohtades ning võtta osa aktiivsetest tegevustest. Aina enam

kasutatakse sihtkoha külastuse motivatsiooni tekitajana ja hooaega pikendava tootena sündmusi ning võttes arvesse piirkonnas korraldatavaid sündmusi, on antud suundumus sihtkoha arengut soosiv. Üha rohkem reisivad ka eri- ja eristuvate vajadustega inimesed, kes soovivad osa saada erinevatest puhkamise võimalustest, mis omakorda toob kaasa vajaduse sihtkohas olla valmis vastama nende inimeste erivajadustele (sh juurdepääsud). Ka Eesti kui reisisihi usaldusväärsuse kasv ning maakondadevaheline ja -sisene koostöö nii arendus- kui ka turundustegevuste osas avaldab positiivset mõju ning pakub rohkem võimalusi erinevatele sihtkohtadele. Soodustavaks teguriks on ka kultuur- ja pärandmaastike korrastamine läbi maaviljeluse, mis ühelt poolt toetab ajaloo- ja kultuuriressursside säilitamist ning teisalt muudab piirkonda visuaalselt atraktiivsemaks. Kuna avaliku sektori finantsilised võimalused piirkonna turismi arendamisel on suhteliselt piiratud, on üheks võimaluseks EL struktuurfondid, mis võimaldavad saada toetust erinevateks tegevusteks ja mille prioriteetidest mitmed on sel rahastamisperioodil seotud pädevuste (sh teeninduse valdkonnas) tõstmise ja koostöö edendamisega.

Ohtudena nähakse potentsiaalsete investorite huvipuudust, mis võib olla tingitud nii vähesest teadlikkusest kui ka asjaolust, et sihtkoht ei ole nii tuntud kui paljud teised sarnased sihtkohad Eestis. Lisaks võib ohuna välja tuua Eesti teiste sarnaste piirkondade kiiremat arengut ja tuntuse kasv, mis on ajendatud muuhulgas tõhusamast tootearenduse ja turundustegevustest. Negatiivset mõju avaldab ka riigi infrastruktuuri ebaühtlane tase ning endiselt aktuaalne ebastabiilne majandusolukord ning selle mõju inimeste reisimisele ning ettevõtlusele. Ka Eesti kui reisisihi vähene tuntus kaugematel turgudel ja / või huvialaturismist ning lähiriikide (sh Soome ja Rootsi) parem positsioon loodusturismitoodete pakkumisel avaldab mõju nii külastajate teadlikkusele kui ka nende arvule. Erinevate arendus- ja turundustegevuste juures peab arvestama, et kui külastajavood kasvavad ning kui suurem osa külastajatest viibivad vaid teatud paikades, siis on oht paiguti ökoloogilise taluvuspiiri ületamiseks.

Visioon 2020+

- Aastal 2020+ on Matsalu turismipiirkond rahvusvaheliselt tuntud, omanäoline, ühtset identiteeti kandev, terviklikult toimiv, avatud koostööl ja partnerlusel põhinev regioon, mis pakub loodus- ja kultuuripärandit hindavatele sise- ja välituristidele mitmekülgset külastuskogemust ja kvaliteetega.
- Turismipiirkonna *asjalised* on kultuuri- ja looduspärandi kandjad, arendajad ja vahendajad, nende tegevust toetab kogukond ja kaasaegne taristu.

Missioon

- Koostöös piirkondlike ja teiste partneritega edendada ja toetada Matsalu turismipiirkonna majandust jätkusuutlikult väärtustades inimesi, looduskeskkonda ja kultuuripärandit.

Väärtused



Arengusihid

Siht 1: Loodus- ja kultuuripärandi elulisuse toetamine⁷

Siht 2: Turismiettevõtluse ja tugivaldkondade jätkusuutliku arendamise toetamine

Siht 3: Koostöö toetamine huvirühmade vahel ja kogukondade kaasamine

Siht 4: Sihtkoha turundus ja külastajavoogude suunamine

Siht 5: Turismitoodete, sh kvaliteedi, arendamise toetamine

Eesmärgid

Eesmärk 1: Loodus- ja kultuuripärandit kasutatakse toodete ja teenuste arendamisel

Eesmärk 2: Turismipiirkonna turismiettevõtted on konkurentsivõimelised ja jätkusuutlikud

Eesmärk 3: Kogukondade liikmed on rahulolevad ja üksteist toetavad

Eesmärk 4: Loodus- ja kultuuripärandist huvitatud inimesed valivad esmajärjekorras Matsalu turismipiirkonna oma reisisihiks

Eesmärk 5: Turismipiirkonna tooted ja teenused on kvaliteetsed, mitmekülgsed ja väärtuslikud

⁷ St säilitamine, taastamine ja esitlemine

Tegevuskava 2015-2019

Eelpool toodud eesmärkide saavutamiseks on välja töötatud viieaastane tegevuskava (2015-2019). Turismi arendamine ja turundamine saab edukalt toimuda vaid kõikide turismiasjaliste omavahelises koostöös, seetõttu on tegevuste juures välja toodud ka vajalik partnerite ring. Iga tegevuse juures on sõnastatud ka sellega saavutatavad tulemused, mis omakorda toetavad sihi ja eesmägi täitmist.

Siht 1: Loodus- ja kultuuripärandi elulisuse toetamine (sh säilitamine, taastamine ja esitlemine)

Eesmärk 1: Loodus- ja kultuuripärandit kasutatakse toodete ja teenuste arendamisel

Tegevus	MTÜ ülesanne	Koostöös	Aeg	Tulemused
Vaatamisväärsuste korrastamine	x	KOVid, RMK, KeA ⁸ eramaaomanikega	pidev	Vaatamisväärsused on atraktiivsed piirkonna külastajatele
Vaatamisväärsuste viidastamine	x	eramaaomanikega, Maanteeamet	2017	Vaatamisväärsused on kättesaadavad piirkonna külastajatele
Vaatamisväärsuste sidumine elektrooniliste kanalitega (vt	x		2016	Vaatamisväärsused on kättesaadavad piirkonda külastada soovivatele või juba külastavatele inimestele. Turismipiirkonna

⁸ Keskkonnaamet

turismi piirkonna elektrooniline kaart)				asjalised oskavad soovitada ja suunata külalisi.
Koolitus: Üldise turismiteadlikkuse ja ettevõtlikkuse tõstmine piirkonna turismiasjaliste seas	x	ettevõtjad, pärandi omanikud, elanikud, maakondlikud arenduskeskused	pidev	Turismi piirkonna asjalised on teadlikumad turismi arenguga kaasnevatest võimalustest ja ohtudest ning on rohkem valmis pakkuma teenuseid kohalikele elanikele ja külalistele (aitab saavutada ka siht 3 eesmärgi)
Piirkondlike suveniiride ja kaupade arendamine		käsitöömeistrid, loomeettevõtjad		Külalised saavad osta kaasa kohalikke kaupu, sh toitu ja pärandil põhinevaid suveniire, ning kohalikel elanike sissetulekud suurenevad.
Külastatavuse monitooring tundlike aladel		KeA, RMK		On ülevaade tundlike alade külastatavusest ning vastavalt sellele saab välja töötada ülekoormust ennetava kava või vajadusel tegeleda tagajärgedega.
Koolitus: (loodus)giididele	x	KeA, rahvaülikoolid haridusasutused, giidide ühingud	2015	(Loodus)giidid pakuvad külalistele kõrgekvaliteedilist interpretatsiooni piirkonnast
„Talguturismi“ arengu	x	KeA, Eestimaa Looduse	pidev	Loodushuvilised külalised panustavad

toetamine		Fond		piirkonna looduse jätkusuutlikkusse
-----------	--	------	--	-------------------------------------

Siht 2: Turismietteviõtluse ja tugivaldkondade jätkusuutliku arendamise toetamine (sh initsieerimine, inspiratsioon, motivatsioon)

Eesmärk 2: Turismipiirkonna turismietteviõtted on konkurentsivõimelised ja jätkusuutlikud

Tegevus	MTÜ ülesanne	Koostöös	Aeg	Tulemused
Koolituskava koostamine ja rakendamine - Spetsiifilised tootearenduslikud täiendkoolitused (etteviõtjatele, giididele jne) - Öppereisid (Eestis ja välismaal) - Teiste arendusorganisatsioonide infopäevad	x	Regionaalsed ja maakondlikud arendusorganisatsioonid, Leader rühmad, EAS Turismiarenduskeskus	pidev	Turismiasjaliste teadlikkus, oskused ja pädevused turismi valdkonnas on tõusnud – luuakse sihtrühma vajadustele vastavaid turismitooteid ja saadakse suuremat kasu turismietteviõtlusest.

Turismiettevõtluse arengu monitooring	x			Turismiettevõtete kitsaskohad ja arengupotentsiaal on kaardistatud ning piirkonna arendus- ja turundustegevused toetavad neid püüdlusi või vajadusel suunavad ettevõtjate tähelepanu võimalustele ja ohtudele.
Ettevõtjate (sh FIEd, MTÜd ja seltsingud) konsulteerimine või konsultatsioonile juhatamine, sh alustavad ettevõtjad	x →	maakondlikud arenduskeskused, Leader ühendused	pidev	Ettevõtete arengu kitsaskohad ja võimalused on tuvastatud ning leitud võimalikud lahendused ja toetusmehhanismid nende ületamiseks.
Arenduslike ja temaatiliste ümarlaudade korraldamine	x	kõik turismiasjalised	pidev	Tervikliku turismisihtkoha arengu kitsaskohtade ja võimaluste jälgimine ning terviklike lahenduste välja töötamine (sh ühised tooted, tagasiside jne)

Siht 3: Koostöö toetamine huvirühmade vahel ja kogukondade kaasamine

Eesmärk 3: Kogukondade liikmed on rahulolevad ja üksteist toetavad

Tegevus	MTÜ ülesanne	Koostöös	Aeg	Tulemused
Rahvuspargi koostöökogu moodustamine ja käivitamine	x	KeA, piirkonna asjalised	Igal aastal 2x	Piirkonna asjalised ja kaitseala valitseja teevad koostööd
Infokiri piirkonna asjalistele	x	KeA, ettevõtjad, MTÜd, teised organisatsioonid	pidev	Asjaliste teadlikkus piirkonna tegevustest ja väljavaadetest kasvab
Sotsiaalmeedia kasutamine kogukonna kaasamiseks	x	Elanikud, teised organisatsioonid	pidev	Kogukonna liikmed vahetavad kiiresti informatsiooni ja on teadlikud arengutest piirkonnas.
Koostöö lasteaedade ja koolidega	x	Lasteaiad, koolid, noortekeskused, omavalitsuste ametnikud	pidev	Piirkonna lapsed, noored ja lapsevanemad tunnevad ja hindavad oma kodukoha kultuuri- ja ajaloopärandit.

Siht 4: Sihtkoha turundus ja külastajavoogude suunamine

Eesmärk 4.1: Loodus- ja kultuuripärandist huvitatud inimesed valivad esmajärjekorras Matsalu turismipiirkonna oma reisisihiks

Eesmärk 4.2: Kaitsealade bioloogiline mitmekesisus on säilinud ja külastajate tagasiside külastuselamusele on positiivne

Tegevus	MTÜ ülesanne	Koostöös	Aeg	Tulemused
Elektroonilise turunduse strateegia (sh sotsiaalmeedia, koduleht) koostamine	x	Ettevõtjad, teised asjalised	2015	Matsalu turismipiirkond on elektroonilistes kanalites kergesti leitav, pakkumine on atraktiivne ja inspiratsiooni tekitav ning toetab tervet klienditeekonda.
Turunduskontseptsiooni ja –strateegia koostamine siseturu jaoks ja selle rakendamine (sh sõnumid, kanalid, materjalid)	x	Ettevõtjad, teised asjalised	2015-2020	On valminud eestimaalasi kõnetavate ning teistest piirkondadest eristuvate sõnumitega, sobilikes kanalites levitav ning atraktiivne ja inspiratsiooni tekitav turunduskontseptsioon.
Turismipiirkonna kuvandi loomine siseturul ja selle rakendamine (sh koostöö meediaga)	x	Teised asjalised, meedia väljaanded	2015-2020	Meedia on kaasatud kõikidesse olulisematesse tegemistesse piirkonnas ning eestimaalased võivad sageli lugeda-vaadata-kuulda üritustest ja uutest tegevustest piirkonnas.

Turunduskontseptsiooni ja – strateegia koostamine välisturu jaoks ja selle rakendamine (sh sõnumid, kanalid, materjalid)	x	Ettevõtjad, regionaalsed ja maakondlikud arendusorganisatsioonid	2015	On valminud loodus- ja kultuuripärandit hindavate välismaalasi kõnetavate ning teistest piirkondadest eristuvate sõnumitega, sobilikes kanalites levitav ning atraktiivne ja inspiratsiooni tekitav turunduskontseptsioon.
Piirkondliku turismiinfopunkti arendamine (hooajaline – aprill-oktoober)	x	KOVid, ettevõtjad, teised asjalised	2015-2020	Piirkonna külastajad saavad vahetut informatsiooni ja juhiseid piirkonna teenuste jm võimaluste kohta.
Külastajavoogude suunamise plaani arendamine ja rakendamine, sh liikumine kaitsealadel, külastuskorraldusliku taristu arendamine, külastajate monitooring, külastajate tagasiside jne	x	KeA, ettevõtjad, RMK, KOVid, Maanteeamet	2015	Piirkonna külastajad on rahul saadava külastuselamusega ning bioloogiline mitmekesisus on säilinud
Sihtriikide messidel osalemine	x	Turismiettevõtted, regionaalsed ja maakondlikud arendusorganisatsioonid	2015-2020	Matsalu turismipiirkond on osa Eesti loodusturismipakkumisest ning loodus- ja kultuuripärandit hindavad inimesed saavad inspiratsiooni Matsalu turismipiirkonna külastamiseks.

Piirkonna turismikaart (A4 või A3)	x	ettevõtjad	2016	Piirkonda külastavatel inimestel on kõikides olulistes punktides (sh majutus- ja toitlustusettevõtted, muuseumid jne) turismipiirkonna kaart kättesaadav
Piirkonna elektroonilise turismikaardi loomine (nt Google maps'i põhine)	x	Ettevõtjad, teised asjalised	2016	Piirkonda külastavatel inimestel on kasutatav elektrooniline kaart, millel on info nii vaatamisväärsuste kui ka teenuste kohta.
Koostöö ajakirjanike ja blogijatega	x	Ettevõtted	pidev	Loodus- ja kultuuripärandihuvilised ajakirjanikud ja blogijad soovivad külastada ja kirjutada Matsalu turismipiirkonna tegemistest
Ühis- ja ristturundus teiste rahvusparkidega	x	Rahvuspargid Eestis ja välismaal	pidev	Ollakse osa rahvusparkide võrgustikust ja pakkumisest
Ühisturundus regionaalse ning maakondlike turismi arendus- ja turundusorganisatsioonidega	x	Läänemaa, Pärnumaa ja muud Lääne-Eesti arendusorganisatsioonid	pidev	Matsalu turismipiirkond on nähtav ka regionaalses ja maakondlikus turunduses

Siht 5: Turismitoodete, sh kvaliteedi, arendamise toetamine

Eesmärk 5: Turismipiirkonna tooted ja teenused on kvaliteetsed, mitmekülgsed ja väärtuslikud

Tegevus	MTÜ ülesanne	Koostöös	Aeg	Tulemused
Hooaega pikendavate toodete arendamine (sh huvialaturismitooted, Penijõe Loodusturismikeskus)		Ettevõtjad		Külastajad jõuavad Matsalu turismipiirkonda ka hooajavälistel aegadel ning saavad sihtkohast positiivseid elamusi ja kogemusi
Külastajate tagasiside kogumine objektide juures	x	RMK, ettevõtjad	pidev	Sihtkoha asjalistel on värske info külastajate ootustest ja rahulolust sihtkohaga
Osalemine teistes külastajauuringutes	x	EAS Turismiarenduskeskus, regionaalse ja maakondlikud arendusorganisatsioonid	pidev	Sihtkohaasjalistel on kaasaegne info sihtkohast (ootused ja vajadused) potentsiaalsete külastajate vaatenurgast
Väikesadamate ja lautrite arendamine		Rannakalurite Selts, ettevõtjad, Leader tegevusrühmad, KOVid, maaomanikud, RMK		Piirkonda on võimalik tulla ka väikelaevadega ning piirkonnas on võimalik pakkuda ka veetegevusi.

Osalemine üle-riiklikes kvaliteediprogrammides	x	EAS, Eesti Maaturismiühendus, ettevõtjad	pidev	Turismiettevõtted pakuvad riiklikele soovitudele/standarditele vastavaid teenuseid ja tooteid.
Sihtrühmapõhiste (sh süvahuviga loodusturistid, loodushuvilised turistid, huvialaturistid, puhketuristid) ühistoodete arendamine	x	Ettevõtjad jt	pidev	Turismipiirkond toimib ühtsena pakkudes klientidele terviklikku külastuskogemust
Sündmuskalendri koostamine	x	Sündmuste korraldajad	pidev	Turismiasjalistel ja külalistel on informatsioon turismipiirkonna sündmustest ning need on eraldi või täiendavad tõmbetegurid piirkonna külastamisel
Külastuskorraldusliku taristu arendamine	x	RMK, KeA, ettevõtjad jne	pidev	Külaliste kasutada on hea kvaliteediga matkarajad, puhkekohad, lõkke- ja telkimiskohad, karavanipargid jne
Teenuste ja taristu arendamise toetamine erivajadustega külalistele	x	Ettevõtjad, RMK, KeA, KOViD, puuetega inimeste liidud jt	pidev	Teenused ja taristuobjektid on kättesaadavad erivajadustega inimestele

Koolitus: klienditeeninduse alased koolitused	x		pidev	Ettevõtete juhid ja klienditeenindajad teavad ja oskavad rakendada kaasaegseid töövõtteid klientide teenindamisel
Sihtrühmade-põhine arendustegevus – sihtrühmapõhiste uuringute algatamine või osalemine teiste poolt initsieeritud uuringutes, osalemine strateegiate väljatöötamises ja tegevuste elluviimisel	x	Regionaalsed ja maakondlikud arendus- ja turundusorganisatsioonid, EAS Turismiarenduskeskus, Leader tegevusrühmad	pidev	Piirkondlikud tooted arvestavad sihtrühmade ootuste, soovide ja vajadustega ning arendustegevusi viiakse ellu ja rahastatakse koostöös partneritega
Ühistoodete arendamine (sh <i>Matsalu Ticket</i>)	x	Käsitöömeistrid, põllumehed, turismiettevõtted jne	pidev	Klientidele pakutakse tervikliku klienditeekonda järgivaid ja kvaliteetseid tooteid.

Kasutatud kirjandus

Bell, S., Tyrväinen, L., Pröbstl, U., & Simpson, M. (2007). Outdoor Research and Nature Tourism: A European Perspective. *Living Reviews in Landscape Research*, 1(2).

European Travel Commission. (2014). *European Tourism 2014 - Trends and Prospects. Quaterly Report - Q3/2014*. Retrieved January 3, 2015, from European Travel Commission: http://www.etc-corporate.org/?page=report&report_id=64&subject=trends_watch&theme=reports

IPK International. (2014). *ITB World Travel Trends Report*. Kasutamise kuupäev: 3. January 2015. a., allikas ITB Berlin: http://www.itb-berlin.de/media/itb/itb_dl_de/itb_itb_berlin/itb_itb_academy/ITB_2015_WTTR_Report_A4_4.pdf

MKM. (2013). *Eesti riiklik turismiarenduskava 2014-2020*. Kasutamise kuupäev: 15. oktoober 2014. a., allikas Riigi Teataja Aktilisa: <https://www.riigiteataja.ee/aktilisa/3191/1201/3015/lisa.pdf>

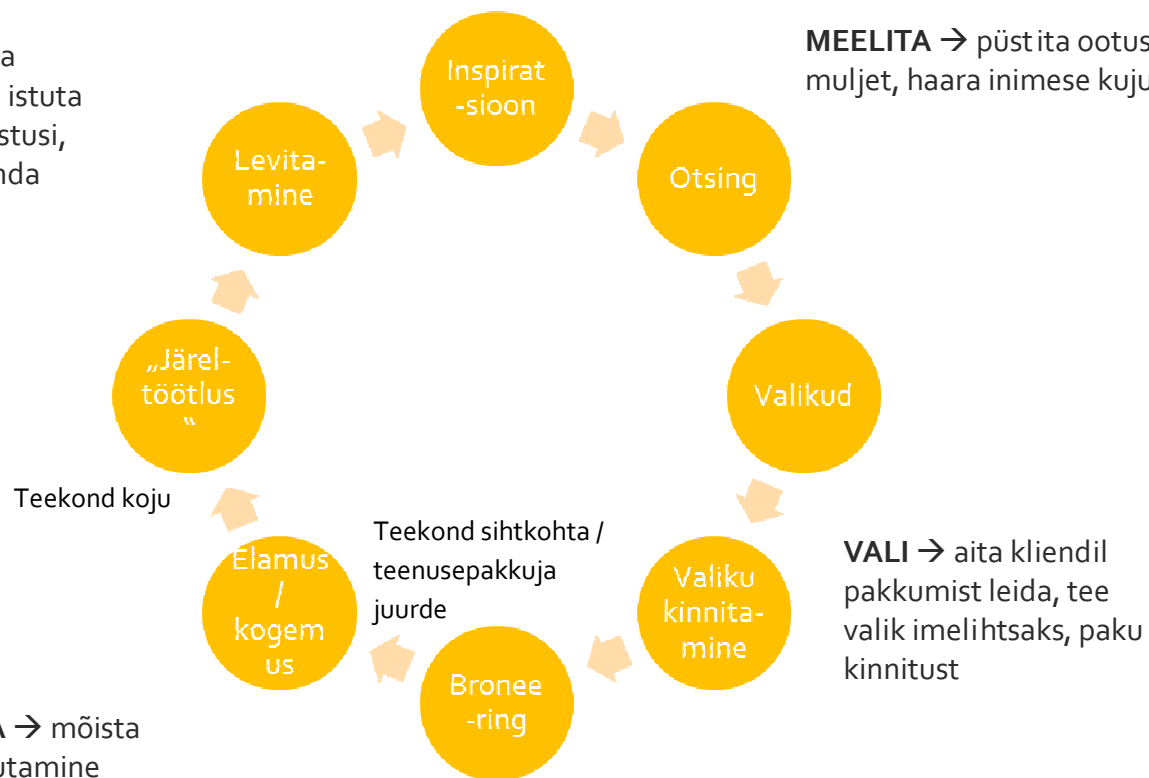
UNWTO. (2014). *2014. International tourism on track to end 2014 with record number*. Retrieved January 3, 2015, from United Nation World Tourism Organisation: <http://media.unwto.org/press-release/2014-12-18/international-tourism-track-end-2014-record-numbers>

Lisad

Lisa 1. Klienditeekonna mudel

SÄILITA → seosta kogemuse tervik, istuta positiivseid mälestusi, kasvata toetuspinda

MEELITA → püstita ootused, avalda muljet, haara inimese kujutlusvõime



KASUTA, TOETA → mõista vajadusi, tee kasutamine lihtsaks, tunneta inimese probleeme, paku lahendus

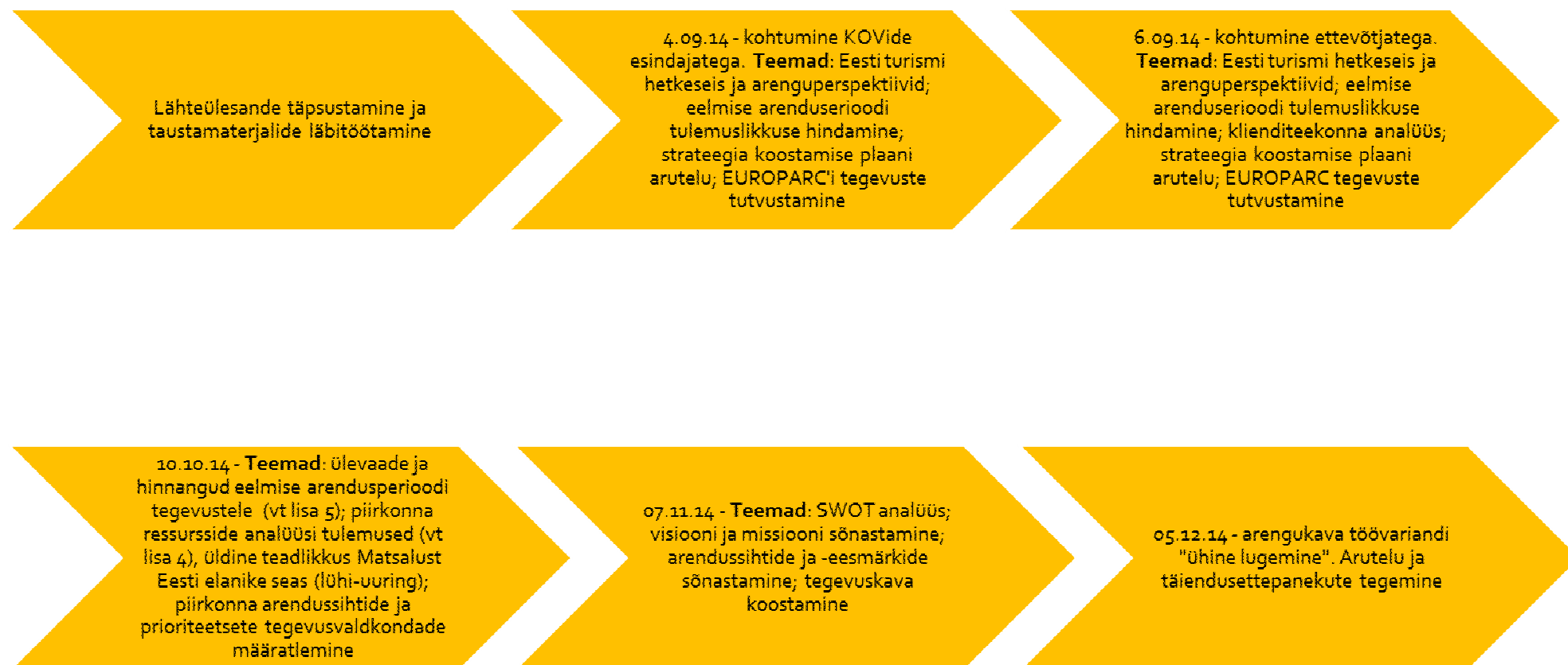
VALI → aita kliendil pakkumist leida, tee valik imelihtsaks, paku kinnitust

Lisa 2. Arengukava koostamise protsessis osalejad

Margus Källe
Tiiu Aavik
Janno Randmaa
Anni Kurisman
Katrín Kadakas
Eero Sahr
Eha Raja
Saima Ristikivi
Mati Laur
Larissa Mandel
Hille Viigipuu
Helle Veltman
Marju Pajumets
Jaak Sünt
Riho Erismaa
Ave Huugen
Krista Kallavus
Kadri Raba

Kairi Kübarsepp
Ants Ale
Toomas Schmidt
Varje Ojala-Toos
Kirke Keert
Arno Peksar
Sivar Tõnisson
Marje Loide
Aivar Ruukel
Marie Selberg
Margus Loogna
Kaja Lotman
Marika Mann
Tarvo Valke
Heli Müristaja
Tatjana Koor
Nele Sõber

Lisa 3. Arengukava koostamise protsess



Lisa 4. Ressursside hindamise tabelid

Matsalu turismipiirkonna ajaloos- ja kultuuriressursside hinnang

	Nimetus	Vald	Asukoht	Olulisus* ⁹				Kvaliteet** ¹⁰					Hinnang ressursile*** ¹¹
				4	3	2	1	5	4	3	2	1	
Varajane asustus	Esivere, Hanila, Karuse, Kaseküla, Kiska, Kõmsi, Linnuse, Lõo, Massu, Nehatu, Nurmis, Pajumaa, Rame, Salevere, Vatla	Hanila			x				x				2
	Asulakohad II at	Koonga, Hanila	Ura, Hõbeda, Kõima, Rabavere, Salevere, Kurese, Mihkli külad			x			x				2
	Kirbla, Lihula, Poanse, Järise, Petaaluse, Tuudi, Parivere, Alaküla, Kelu	Lihula				x			x				2
	Martna, Putkaste, Kirna, Vanaküla, Keskvere, Keravere, Kabeli, Rõude, Laiküla, Kasari	Martna					x				x		1
	Tubri maalin	Ridala	Saanika küla			x			x				2
	Asulakohad I- II at	Ridala	Jõõdre, Vilkl. Liivaküla, Kolu Heska, Uneste, Kiviküla jt külad			x					x		2
	Kivikalmed	Ridala	Vt eelmine rida ja Haapsalu ümbrus			x					x		2
Näitused ja muuseumid	Virtsu harrastusmuuseum	Hanila	Virtsu			x				x			2
	Hanila muuseum	Hanila	Hanila		x				x				3
	Lihula kultuurimaja	Lihula			x			x					3
	Lihula KuMa	Lihula				x			x				3
	Suure-Lähtru mõisa muuseum	Martna	Suure-Lähtru			x			x				2
	Kisi vanasõidukite muuseum	Hanila	Virtsu		x				x				3
	Virtsu vasallilinnus	Hanila	Virtsu		x					x			2

⁹ Olulisus*: 4 - riikliku tähtsusega; 3 - üks vähestest sellistest atraksioonidest; 2 – keskmine; 1- palju sarnaseid vaatamisväärsusi

¹⁰ Kvaliteet**: 5 – suurepärase; 4- hea; 3 – rahuldav; 2 – kesine; 1 – puudulik

¹¹ Hinnang ressursile***: 3 - ressursid, mis on unikaalsed ning mille kvaliteet on üle keskmise; 2 - ressursid, mis on keskpärase; 1 - ressursid, mille kvaliteet on alla keskmise ning mida hetkel ei saa külastajatele välja pakkuda

	Nimetus	Vald	Asukoht	Olulisus*				Kvaliteet **					Hinnang ressursile ***
				4	3	2	1	5	4	3	2	1	
Mälestusmärgid	Kumari kivi	Hanila	Puhtu		x				x				1
	Vabadussõja mälestussammas	Koonga	Mihkli kalmistu		x					x			3
	Ants Kaljurand (Hirmus Ants)	Koonga	Mihkli kirikuaed		x					x			
	Saksa sõjavangide haud	Koonga	Kiisamaa küla		x				x				3
	Kurevere karjäär	Hanila			x					x			1
	Vabadussõja mälestusmärk Lihulas	Lihula				x				x			1
	Kumari kivi	Lihula	Kirbla			x			x				3
	1941 hävituspataljoni poolt hukatud Vanamõisa meeste mälestuskivi	Lihula	Kasari koolimaja juures			x			x				1
	Budbergide hauakamber	Lihula	Seira			x					x		1
	Lihula, Kirbla ja Tuudi 1941-1945 sõja vene sõdurite mälestuskivid	Lihula					x			x			1
	Vabadussõja mälestussammas	Martna	Martna		x				x				2
	Mälestuskivi metsavendade punkri juures	Martna	Ehmja	x					x				
	Aleksander III ausammas	Ridala	Pullapää neem, Nõmme küla		x				x				2
	Sven Onno mälestuskivi	Ridala	Puise poolsaar ja küla			x			x				2
	C. Kreeki sünnikodu koht (kivi)	Ridala	Saanika küla		x			x					3
Kaevandus	Karl Ristikivi mälestuskivi	Varbla	Varbla keskus		x				x				3
	Kristjan Palusalu mälestuskivi	Varbla	Varbla keskus		x				x				3
	Hanila muuseum	Hanila	Hanila		x			x					3
	Kurese ja Mihkli-Salumäe paemurrud	Koonga			x				x				
Varemed	Valgevälja karjäär	Ridala	Valgevälja küla		x				x				3
	Ungru-Sepaküla karjäärid	Ridala	Pusku, Sepaküla külad		x				x				3
	Polli Talu Loominguline Keskus	Hanila			x				x				2
	Kurese sumbküla	Koonga	Kurese	x				x					
	Vanamõisa mõis	Lihula	Vanamõisa			x					x		1

	Nimetus	Vald	Asukoht	Olulisus*				Kvaliteet **					Hinnang ressursile ***
				4	3	2	1	5	4	3	2	1	
	Saastna mõisa varemed	Lihula	Saastna										
	Lihula linnus ja mõisa tuuleveski	Lihula											
	Kloostri mõisa varemed	Lihula	Kloostri										
	Lihula õigeusu kirik	Lihula					x					x	1
	Väike-Rõude mõis (puudub juurdepääs)	Martna	Rõude				x			x			1
	Jõesse mõisa varemed (seotud kloostriga)	Martna	Jõesse				x					x	2
	Ehmja mõisa varemed	Martna	Ehmja			x			x				2
	Maalse mõisa varemed	Martna	Ehmja				x					x	1
	Väike-Lähtru kirik (torn lagunenud)	Martna	Väike-Lähtru				x					x	1
	Ungru lossi varemed	Ridala	Kitsi küla		x			x					3
	Kiltsi mõisa varemed	Ridala	Kiltsi küla		x						x		2
	Vene õigeusu kiriku varemed	Ridala	Panga küla		x				x				3
	Rohuküla sõjasadama varemed	Ridala	Rohuküla küla		x						2		2
Teater	Muistsed põllud	Hanila	Hanila, Kõmsi külad				x			x			1
	Lihula Kultuurimaja	Lihula			x			x					3
	Saueaugu Teatritalu	Martna	Ohtla		x				x				3
Kino	Lihula Kultuurimaja	Lihula											
Üksikobjektid	Kultusekivid Vatla linnamäe ümbruses	Hanila	Vatla				x					x	1
	Kivikalmed Kasekülas, Karusel ja Kõmsil	Hanila				x				x			2
	Kurese põlispõllud, ringvall-linnus, muinasasula	Koonga	Kurese	x				x					
	Pikavere vallamaja	Koonga	Pikavere küla			x				x			
	Taaramägi, ringvall linnus	Koonga	Võita küla			x				x			
	Saastna kivitee	Lihula	Lihula		x					x			3
	Kirikuküla vanad põllud (ringikujulised väga vanad siiani kasutatavad põllud)	Lihula	Kirikuküla		x					x			3
	Ohtla mõisa laut	Martna	Ohtla			x				x			3
	Vanaküla kiviaiad	Martna	Vanaküla		x					x			3

[illegible]

	Nimetus	Vald	Asukoht	Olulisus*				Kvaliteet **					Hinnang ressursile ***
				4	3	2	1	5	4	3	2	1	
	Lihula mõis	Lihula				x				x			2
	Suure-Lähtru mõis	Martna	Suure-Lähtru		x				x				3
	Putkaste mõis	Martna	Putkaste			x					x		1
	Keskvere mõis	Martna	Keskvere		x						x		3
	Laiküla mõis	Martna	Laiküla			x					x		
	Väike-Lähtru mõis	Martna	Väike-Lähtru			x					x		
	Suure-Rõude mõis	Martna	Rõude			x					x		
	Uuemõisa mõisa peahoone	Ridala	Uuemõisa alevik		x				x				3
	Kiideva mõis	Ridala	Kiideva küla		x							x	1
	Haeska mõis	Ridala	Haeska küla		x				x			x	3
	Uue-Varbla mõis	Varbla	Raheste küla		x					x			3
	Illuste mõis	Varbla	Paatsalu küla		x					x			3
	Saulepi mõis	Varbla	Raespa küla			x					x		1
Kirikud, kalmistud	Martna kirik ja kalmistu	Martna	Martna		x					x			
	Rõude kalmistu	Martna	Rõude		x					x			
	Väike-Lähtru kalmistu	Martna	Väike-Lähtru		x					x			
	Ridala kirik ja kirikuaed (sh kolm kalmistut)	Ridala	Kolila küla	x				x					3
	Ridala vana kalmistu	Ridala	Liivaküla küla		x			x					3
	Ridala uus kalmistu	Ridala	Liivaküla küla		x			x					2
	Sinalepa kalmistu	Ridala	Panga küla		x				x				2
Muu	Keravere lennuväli	Martna			x						x		

Matsalu turismipiirkonna loodusressursside hinnang

	Nimetus	Vald	Asukoht	Olulisus*				Kvaliteet**					Hinnang ressursile***
				4	3	2	1	5	4	3	2	1	
Rand	Uisu-Kuke	Hanila	Kuke küla		x						x		2
	Puise rand	Ridala	Puise küla, Puise poolsaar		x				x				3
	Pullapää nina	Ridala	Nõmme küla, Pullapää poolsaar		x					x			2
	Laomäe rand	Ridala	Allika küla		x					x			2
	Topu rand	Ridala	Topu lahe rannajoon		x					x			3
	Matsi rand	Varbla	Matsi küla	x					x				3
	Varbla rand	Varbla	Rannaküla		x				x				3
	Paatsalu-Pivarootsi rand	Varbla	Paatsalu küla			x			x				2
Linnuvaatlusala	Puhtu-Laelatu	Hanila	Puhtu	x					x				3
	Tuhu soo	Hanila	Tuhu	x					x				2
	Virtsu	Hanila	majaka all veelindude ränne										
	Kalli-Nedrema puisniit	Koonga		x				x					
	Ura maastikukaitseala	Koonga		x				x					
	Keemu	Lihula	Salmi rannaniit, Keemu vaatetorn ja puhkekoht, Keemu rand	x									3
	Kirikuküla	Lihula	Suitsu luht, Suitsu vaatetorn										
	Penijõe	Lihula	Penijõe matkarada ja vaatetorn										
	Meelva	Lihula	Meelva põllud (rändlinnud)										
	Teorehe järv	Lihula	Teorehe jäänukjärv ja rannaniit										
	Martna	Martna	Martna põllud (rändlinnud)										
	Rannajõe vaatlustorn	Martna	Rannajõe	x				x					3
	Haeska	Ridala	Haeska küla	x				x					3
	Jugassaare	Ridala	Puise küla, Puise poolsaar			x			x				2
	Põgari-Sassi	Ridala	Põgari-Sassi küla, Puise poolsaar	x					x				2

	Nimetus	Vald	Asukoht	Olulisus*				Kvaliteet**					Hinnang ressursile***
				4	3	2	1	5	4	3	2	1	
	Tagalaht	Ridala	Herjava küla	x				x					3
	Kiideva	Ridala	Kiideva küla		x			x					2
	Jugassaare	Ridala	Puise küla, Puise poolsaar		x			x					3
	Varbla laiud	Varbla	Mereäärse ja Kadaka küla		x				x				3
	Sõmeri-Raespa	Varbla	Matsi, Saulepi, Raespa külad		x				x				3
	Varbla laiud	Varbla	Mereäärse, Kadaka külad		x				x				3
	Paatsalu-Pivarootsi rannik	Varbla	Paatsalu, Hõbesalu, Muriste külad			x				x			2
	Paatsalu lahe rannik	Varbla	Paatsalu, Muriste, Hõbesalu külad			x				x			2
Kalastus	Rame laht	Hanila	Virtsu		x				x				2
	Paadrema jõgi	Koonga			x					x			
	Lavassaare järv	Koonga			x					x			
	Kasari jõgi (kalastuskaardiga)	Lihula	Rumba, Seira, Kloostri			x				x			2
	Penijõgi (kalastuskaardiga)	Lihula	Penijõgi										
	Tuudi jõgi (kalastuskaardiga)	Lihula											
	Liivi jõgi	Martna	Laiküla, Soo-otsa, Allikotsa			x					x		2
	Kasari jõgi	Martna	Kasari, Keskküla küla	x					x				3
	Teenuse jõgi	Martna	Keskküla küla		x					x			2
	Rannamõisa jõgi (kalastuskaardiga)	Martna											
	Raana jõgi (kalastuskaardiga)	Martna											
	Rõude jõgi (kalastuskaardiga)	Martna											
	Topu laht, Tagalaht, Läänemeri	Ridala	Kogu Ridala rannikuala	x					x				3
	Paatsalu-Pivarootsi rand	Varbla			x				x				3
	Paadrema jõgi	Varbla			x					x			3
	Rannaküla, Kadaka, Mereäärse	Varbla	Varbla laidude ala			x				x			3
	Matsi, Saulepi, Vaiste	Varbla			x				x				3

	Nimetus	Vald	Asukoht	Olulisus*				Kvaliteet**					Hinnang ressursile***
				4	3	2	1	5	4	3	2	1	
Geoloogilised moodustised (pinnavormid)	Salevere Salumägi	Hanila	Salevere		x				x				3
	Mõisaküla pank	Hanila	Mõisaküla			x				x			2
	Uisu pank	Hanila	Kuke küla		x					x			2
	Vatla linnamäe neemik	Hanila	Linnuse küla		x				x				2
	Pärdimägi	Koonga				x				x			2
	Mihkli-Salumägi	Koonga			x					x			
	Pikavere-Ura karstihäil	Koonga			x					x			
	Kirbla astring	Lihula	Kirbla küla		x					x			2
	Porimägi	Lihula	Saastna		x					x			3
	Näärivid	Lihula	Metsküla			x				x			2
	Pullapää pank	Ridala	Nõmme küla		x				x				2
	Koeri seljak	Varbla	Koeri küla		x					x			3
	Kolga luited	Varbla	Kolga oja kaldal		x			x					3
Allikad	Salevere Tohtriallikas (Silmaallikas)	Hanila	Salevere		x			x					3
	Ohvriallikad	Koonga	Kõima, Paimvere, Tarva, Oidrema, Tõitse, Kurese külad		x						x		2
	Kilgimetsa allikad	Varbla	Kilgi küla			x				x			2
	Paadrema ohvriallikas	Varbla	Paadrema küla			x				x			2
Saared	Laiud Hanila rannavees	Hanila			x					x			2
	Hobulaid	Ridala	Hobulaiu küla		x				x				3
	Varbla laiud	Varbla			x				x				3
	Nehatu soojärved	Hanila	Nehatu LKA			x				x			1
Järved	Nedrema järv	Koonga	Nedrema küla		x					x			3
	Koonga järv (Sootsa järv)	Koonga	Koonga küla		x					x			
	Lavassaare järv	Koonga	Õepa	x					x				
	Sauemeri-järved	Lihula	Saastna				x					x	1
	Teorehe-järved	Lihula	Metsküla				x					x	1

	Nimetus	Vald	Asukoht	Olulisus*				Kvaliteet**					Hinnang ressursile***
				4	3	2	1	5	4	3	2	1	
	Jäänukjärved	Varbla	Käomardi laht, Lõpe järv			x						x	2
Kõrgendikud	Vatla linnamägi	Hanila	Vatla			x				x			2
	Salevere Salumägi	Hanila	Salevere		x			x					3
	Pärdimägi	Koonga	Kalli küla		x			x					3
	Salumägi	Koonga	Kurese küla		x			x					3
	Kirbla mägi	Lihula				x				x			2
	Lihula linnusemägi	Lihula		x						x			3
Jõed	Jõeoja oja	Hanila			x			x					2
	Kasari + Vigala	Lihula			x				x				3
	Tuudi (Suitsu), Vanamõisa, Allika, Penijõgi	Lihula					x			x			1
	Kasari + Vigala	Martna			x				x				3
	Rannamõisa, Liivi, Teenuse	Martna				x				x			1
	Kolga oja	Varbla			x				x				3
	Paadrema jõgi	Varbla			x					x			3
Suusa- ja kelgu nõlvad	Vatla linnamägi	Hanila				x				x			3
	Kirbla mägi	Lihula				x				x			2
	Lihula linnusemägi	Lihula				x					x		2
Vaated	Uisu pank	Hanila				x				x			2
	Salevere Salumägi	Hanila	Salevere			x				x			3
	Vatla linnamägi	Hanila			x				x				3
	Kalli-Nedrema puisniit	Koonga			x			x					3
	Pikavere küla kiviaiad	Koonga			x			x					3
	Soontagana Maalinna vaatetorn	Koonga	Kurese küla		x			x					3
	Salumägi	Koonga				x			x				3
	Kurese küla kiviaiad	Koonga	Kurese küla		x			x					3
	Kirbla mägi	Lihula	Kirbla		x					x			3

	Nimetus	Vald	Asukoht	Olulusis*				Kvaliteet**					Hinnang ressursile***
				4	3	2	1	5	4	3	2	1	
Vaated	Lihula linnusemägi	Lihula	Lihula			x				x			2
	Kirbla-Kloostri maanteelt Kasari jõe luhale	Lihula	Pagasi				x			x			1
	Tuudi-Saastna teelt Ahelkülale ja alvarile	Lihula	Petaaluse				x		x				1
	Kloostri küla – vaade Matsalu lahele Kasari jõe luhale	Lihula	Kloostri				x				x		1
	Meelva teeristist Matsalu lahele	Lihula	Lihula-Hälvati			x			x				2
	RMK Penijõe vaatetorn (roostikud)	Lihula	Roostikud										3
	RMK Suitsu vaatetorn (Matsalu mets, luhaniidud, roostikud)	Lihula											4
	RMK Keemu vaatetorn (Matsalu laht, rannaniidud ja lahe idaosa roostik)	Lihula	Keemu										4
	RMK Kloostri vaatetorn	Lihula	(Kasari luht)										4
	RMK Rannajõe vaatetorn (luht)	Martna	Rannajõe		x			x					4
	Väike-Rõude mõisa vaateplatvorm	Martna	Väike-Rõude			x					x		1
	Kasari luht (suurim Euroopas)	Martna			x				x				
	Haeska	Ridala	Haeska küla	x				x					3
	Jugassaare	Ridala	Puise küla		x			x					2
	Puise nina	Ridala	Puise küla		x			x					3
	Kiideva	Ridala	Kiideva küla		x			x					3
	Põgari-Sassi	Ridala	Põgari-Sassi küla, Puise poolsaar		x				x				3
	Topu rand	Ridala	Kiviküla, Pusku külad		x				x				2
	Pullapää nina (vaade merele)	Ridala	Nõmme küla		x			x					3
	Pullapää vaade Haapsalu panoraamile	Ridala	Nõmme küla			x			x				3
	Illuste ps. tipp	Varbla	Paatsalu küla		x						x		1
	Matsi sadam	Varbla			x					x			3
	Sõmeri-Raespa rannik	Varbla			x				x				3
	Jaagosääre	Varbla			x				x				3
	Paagi säär	Varbla	Mereäärse küla		x				x				3

	Nimetus	Vald	Asukoht	Olulusus*				Kvaliteet**					Hinnang ressursile***
				4	3	2	1	5	4	3	2	1	
Rändrahnud	Jaagu-Mihkli hiiekivi	Hanila	Ridase		x				x				2
	Ussikivi	Hanila	Hanila			x					x		1
	Näärikipid	Lihula											
	Massu liukivi	Hanila	Massu			x			x				2
	Soomadise rändrahn	Hanila	Massu			x					x		1
	Rehe kivi	Koonga	Paimvere			x				x			2
	Suuringi kivi	Koonga	Rabavere		x					x			
	Vanapagana kivi	Koonga	Kurese		x					x			
	Vaiste Ohvrikivi	Varbla	Vaiste küla			x						x	1
	Ohvrikivi Pühakivi	Varbla	Saare küla			x					x		2
	Õhu ohvrikivi	Varbla	Õhu küla			x					x		2
	Aadu suurkivi	Varbla	Rannaküla		x						x		3
	Koeri rändrahnud	Varbla	Koeri küla			x					x		2
	Nõmmeküla rahapajakivi	Varbla	Allika küla		x						x		3
	Varbla suurkivi	Varbla	Tamba küla		x				x				3
Pargid	Vatla mõisapark	Hanila	Vatla			x			x				2
	Veltsa park	Koonga	Veltsa küla		x				x				3
	Kõima park	Koonga	Kõima küla		x				x				3
	Oidrema park	Koonga	Oidrema küla		x				x				3
	Koonga mõisa park	Koonga	Koonga küla		x				x				3
	Mihkli pastoraadi park	Koonga	Mihkli küla		x				x				3
	Vanamõisa mõisa park	Lihula	Seira küla			x					x		1
	Matsalu mõisa park	Lihula				x					x		1
	Suure-Lähtru mõisa park	Martna	Suure-Lähtru		x				x				3
	Väike-Rõude mõisa park	Martna	Väike-Rõude		x			x					3
	Mäemõisa park	Ridala	Panga küla		x						x		3
	Uuemõisa park	Ridala	Uuemõisa alevik	x				x					3

	Nimetus	Vald	Asukoht	Olulisus*				Kvaliteet**					Hinnang ressursile***
				4	3	2	1	5	4	3	2	1	
	Varbla mõisa park	Varbla	Varbla küla		x				x				3
	Illuste mõisa park	Varbla	Paatsalu küla		x					x			3
	Mõtsu park	Varbla	Tõusi küla		x					x			3
Kaitsealad	Nehatu looduskaitseala	Hanila			x				x				2
	Puhtu-Laelatu looduskaitseala	Hanila			x				x				3
	Tuhu maastikukaitseala		Hanila, Lihula, Koonga		x				x				3
	Nätsi-Võlla looduskaitseala	Koonga			x					x			2
	Avaste looduskaitseala	Koonga			x			x					3
	Lihula maastikukaitseala		Koonga, Lihula		x				x				2
	Kurese ja Ura MKA; Naissoo, Mihkli, Karinõmme, Nedrema, Madissaare LKA	Koonga					x		x				
	Marimetsa looduskaitseala (osaliselt)	Martna	Kaasiku, Nõmme	x				x					3
	Matsalu RP		Hanila, Lihula, Martna, Ridala	x				x					
	Varbla laidude kaitseala	Varbla			x				x				3
	Paadrema looduskaitseala	Varbla			x					x			3
Ühisobjektid	Polli kadakad	Hanila			x						x		1
	Tammari tammed	Hanila	Nehatu LKA			x					x		1
	Kopli tammed	Hanila	Karuse			x					x		1
	Laane tammed	Hanila	Voose			x				x			2
	Puhtu tamm ja määnd	Hanila	Puhtu LKA	x				x					3
	Pikavere küla ja kiviaiad	Koonga	Pikavere küla	x				x					3
	Panga tamm	Koonga	Karinõmme küla	x				x					3
	Uduna tamm	Koonga	Paimvere küla	x				x					3
	Sööni-Möldri tamm	Koonga	Kalli küla	x				x					3
	Mihkli kiriku pärnad	Koonga	Mihkli küla	x				x					3
	Lihunsi kivi	Lihula	Hälvati küla			x					x		2
	Karusselja pärn	Lihula	Kloostri			x						x	1

	Nimetus	Vald	Asukoht	Olulisus*				Kvaliteet**					Hinnang ressursile***
				4	3	2	1	5	4	3	2	1	
	Ungru tammed	Ridala	Rohuküla küla	x					x				3
	Lõpre tamm	Ridala	Puise küla	x					x				3
	Herjava tammik	Ridala	Herjava küla		x				x				2
	Muriste tamm	Varbla	Muriste		x				x				3
Looduslikud / väärtuslikud kooslused	Laelatu ja Puhtu	Hanila			x			x					3
	Koonga tammik	Koonga	Piisu küla		x			x					3
	Naissoo tammik	Koonga	Kõima küla		x			x					3
	Mihkli tammik	Koonga	Mihkli küla		x			x					3
	Lihula raba	Lihula	Lihula-Hälvati			x		x					2
	Lihunsi mägi	Lihula	Hälvati küla			x					x		2
	Kirikuküla maastik	Lihula	Kirikuküla		x					x			2
	Tuhu küla suured kadakad	Lihula	Tuhu			x					x		1
	Uuemõisa tammik	Ridala	Uuemõisa küla		x						x		2
	Sõmeri-Raespa rannikuala	Varbla			x				x				3
	Mereäärse küla vääriselupaigad	Varbla	Mereäärse										

Matsalu turismipiirkonna aktiivsete tegevuste hinnang

	Nimetus	Vald	Asukoht	Olulisus*				Kvaliteet **					Hinnang ressursile***
				4	3	2	1	5	4	3	2	1	
	ORGANISEERITUD PAADISÕIT:												
Paadisõidud	Viireste OÜ	Hanila	Virtsu kalasadam		x				x				2
	FIE Kaarel Raudkivi (paadireisid)	Lihula	Tuudi ja Kasari jõgi										
	FIE Tiit Meel (paadireisid)	Lihula	Tuudi ja Kasari jõgi										
	Kiideva sadam (paadireisid)	Ridala	Kiideva küla		x			x					3

	Nimetus	Vald	Asukoht	Olulisus*				Kvaliteet **					Hinnang ressursile***
				4	3	2	1	5	4	3	2	1	
	Jugassaare sadam (paadilaenutus, paadireisid)	Ridala	Puise küla, Puise poolsaar		x			x					3
	Nina talu (paadireisid)	Ridala	Puise küla, Puise poolsaar		x				x				3
	Mihkli Külalistemaja (paadireisid)	Ridala	Mäeküla küla		x				x				3
	Lauri-Antsu turismitalu (paadireisid)	Ridala	Kiviküla küla		x				x				3
	Ranna hotell (paadilaenutus)	Varbla	Mereäärse küla		x				x				3
	Paatsalu puhkekeskus (paadilaenutus)	Varbla	Paatsalu		x				x				3
	RESSURSS:												
	Matsalu laht				x			x					3
	Kasari jõgi	Lihula	Kasari, Kirbla, Seira, Kloostri, Rumba			x							2
	Tuudi jõgi (liikumisloaga)	Lihula	Kirikuküla										
	Penijõgi (liikumisloaga)	Lihula	Penijõe küla										
	Teenuse jõgi		Martna, Lihula			x				x			2
	Pullapää sadam	Ridala	Nõmme küla			x				x			2
	Väinameri	Ridala			x					x			2
	Puise sadam	Ridala	Puise küla		x			x					3
Kanuu sõit	Kasari-Vigala jõgi		Lihula, Martna			x		x					3
	Paatsalu puhkekeskus	Varbla	Paatsalu		x				x				
	Kasari-Tuudi-Penijõgi (liikumisloaga)	Lihula	Matsalu RP jõed										
	Kajakisõit (korraldab: Haapsalu MTÜ Mõhk ja Tõlpa)	Ridala	Kajakid liiguvad Pullapää-Hobulaid-Pusku ringil										
Surf, purjelaud	Surfhunt / Hundimaja	Varbla											
	Paatsalu Puhkekeskus	Varbla											
Laste-mänguväljakud	Koonga	Koonga				x		x					
	Lõpe	Koonga				x		x					
	Oidrema	Koonga				x		x					

	Nimetus	Vald	Asukoht	Olulisus*				Kvaliteet **					Hinnang ressursile***
				4	3	2	1	5	4	3	2	1	
	Irtas	Koonga				x		x					
	Martna lasteaed	Martna	Martna			x				x			2
	Rõude külaplats	Martna	Rõude			x				x			
Kalastamine	Paatsalu-Pivarootsi rand	Hanila	Paatsalu			x				x			2
	Rame laht	Hanila				x				x			2
	Paadrema jõgi	Koonga			x					x			
	Iavassaare järv	Koonga			x					x			
	Kasari jõgi		Lihula, Martna			x				x			2
	Väinamere kallas		mererannas vastavalt lubadele										
	Paatsalu-Pivarootsi rand	Varbla	Paatsalu			x				x			2
	Paadrema jõgi	Varbla				x				x			2
	Matsi sadam	Varbla	Matsi küla			x				x			2
	Jaagosääre sadam	Varbla	Kadaka			x				x			3
	Vidi sadam	Varbla	Raespa			x				x			3
	Polümeeri sadam	Varbla				x			x				3
	Matsalu RP jõed (kalastuskaardiga)												
Loodusmatkad			Koonga, Hanila, Varbla, Martna, Ridala, Lihula										
Golf	Ridala Golf	Ridala	Valgevälja, Vilkla küla		x			x					2
Ratsutamine	Kinksi	Hanila	Kinksi küla			x				x			2
	Massu Ratsaklubi	Hanila	Massu küla		x			x					3
	Ranna Rantšo	Hanila	Mõisaküla küla			x				x			2
	Kõima küla	Koonga			x					x			
	Topi talu	Lihula	Rootsi			x							2
	Ridala tall	Ridala	Vilkla küla										2
	Mägede talu	Martna	Keskvere			x						x	1

	Nimetus	Vald	Asukoht	Olulisus*				Kvaliteet **					Hinnang ressursile***
				4	3	2	1	5	4	3	2	1	
Jahipidamine	Hanila jahinduspiirkond	Hanila	Massu ja Vartla Jahiselts			x			x				2
	Koonga ja Lõpe jahipiirkond	Koonga				x			x				2
	Halinga rendijahipiirkond	Koonga				x				x			
	Ahaste rendijahipiirkond	Koonga				x				x			
	Lihula ja Tuudi jahipiirkond	Lihula				x				x			2
	Martna jahinduspiirkond	Martna				x			x				2
	Käbi Külalistemaja (jahiturismi korraldamine)	Ridala	Herjava küla		x				x				3
	Varbla riigijahipiirkond	Varbla				x			x				3
Suusatamine	Vatla linnamäe	Hanila				x					x		2
	Lihula linnusemägi	Lihula											
	Mäemõisa park	Ridala	Panga küla		x				x				3
	Uuemõisa-Herjava kergtee	Ridala			x			x					3
Kelgutamine	Tuulingu (soomekelgudega jääl)	Ridala	Haeska küla			x			x				3
Uisutamine	Kiideva, Topu-Rohuküla rannik	Ridala				x		3					3
Ujumine	Uisu panga rand	Hanila			x	x					x		1
	Pikavere tiik	Koonga				x					x		2
	Koonga järv	Koonga				x					x		
	Ura tiik	Koonga				x					x		
	Kasari jõgi	Lihula	200 m sildadest ülesvoolu			x						x	1
	Tuudi jõe pais	Lihula	Alaküla				x					x	2
	Keemu sadam	Lihula				x				x			2
	Näärivid	Lihula	Metsküla				x			x			2
	Kloostri sild	Lihula	Kloostri										
	Kasari jõgi	Martna					x				x		1
	Puise rand	Ridala	Puise küla			x				x			3
	Pullapää	Ridala	Nõmme küla			x				x			3

	Nimetus	Vald	Asukoht	Olulisus*				Kvaliteet **					Hinnang ressursile***
				4	3	2	1	5	4	3	2	1	
	Tooraku	Ridala	Pusku küla		x				x				3
	Laomäe	Ridala	Allika küla		x					x			3
	Rohuküla-Kiviküla mererand	Ridala	Rohuküla-Kiviküla mererand		x					x			3
	Matsi rand	Varbla	Matsi küla		x				x				3
	Paagi rand	Varbla	Mereäärse küla			x				x			2
Rattasõit	EuroVelo	Hanila	Pivarootsi-Laelatu-Virtsu		x				x				3
	Koonga matk	Koonga	Oidrema-Pangamägi-Tarva-Veltsa-Mihkli-Soontagana			x			x				2
	Kirbla-Kasari kergliiklustee	Lihula	Kirbla										
	Uuemõisa-Rannaküla (Lääne-Nigula vald) kergtee	Ridala	Uuemõisa-Herjava küla	x				x					3
	Uuemõisa jalgrattatee (raudteetamm)	Ridala	Uuemõisa, Rohuküla küla		x				x				3
	Kiideva matkarada	Ridala	Kiideva, Puise külad		x					x			3
	Marimetsa Kapp	Ridala	üle maakonna		x				x				3
	EuroVelo	Varbla	Audru-Tõstamaa-Nurmsi		x				x				3
	Rakser Marimetsa Cup	Martna	Üle maakonna		x				x				3
Spordisaalid, -platsid	Virtsu 2 võrkpalli- ja 1 jalgpalliplats	Hanila	Virtsu			x				x			2
	Virtsu kooli võimla	Hanila	Virtsu		x				x				2
	Vatla kooli võimla	Hanila	Vatla		x				x				2
	Koonga kooli saal	Koonga	Koonga			x		x					2
	Koonga kooli staadion	Koonga	Koonga			x		x					3
	Lõpe väispordiväljak (võrk-, korvpall)	Koonga				x				x			
	Lõpe rularamp	Koonga								x			
	Lihula ja Kasari kooli puust välisväljakud	Lihula	Lihula		x	x				x			3
	Võrkpalliplats	Lihula	Lihula, Särtsu baar			x			x				2
	Tuudi külaplats (võrk-, korvpall)	Lihula	Tuudi			x			x				2

	Nimetus	Vald	Asukoht	Olulisus*				Kvaliteet **					Hinnang ressursile***
				4	3	2	1	5	4	3	2	1	
	Kirbla võrk-, korvpalliplats, lauatennis õues	Lihula	Kirbla			x				x			2
	Lihula staadion ja jalgpalli harjutusväljak	Lihula	Lihula										
	Lihula kooli spordisaal	Lihula				x				x			2
	Ridala spordisaal	Ridala	Panga küla		x							x	3
	Mäemõisa tervisepark	Ridala	Panga küla		x				x				3
	Kadaniku spordiplats	Ridala	Kiviküla küla, Lauri-Antsu turismitalu			x			x				2
	HKHK spordihall	Ridala	Uuemõisa alevik		x			x					3
	Tooraku turismitalu (võrkpalli- ja spordiplatsid)	Ridala	Pusku küla			x			x				2
	Varbla kooli võimla	Varbla	Varbla			x			x				3
	Martna kooli võimla	Martna	Martna			x				x			2
	Martna koolistaadioni plats	Martna	Martna			x							2
	Martna kaarhall	Martna	Martna			x			x				2
	Rõude saal	Martna	Rõude			x				x			2
Saalid	Kõmsi rahvamaja	Hanila	Kõmsi		x				x				2
	Vatla rahvamaja	Hanila	Vatla			x				x			2
	Lõpe klubi saal	Koonga	Lõpe			x				x			3
	Lihula Kultuurimaja	Lihula	Lihula		x			x					3
	Lihula mõisa saal	Lihula	Lihula		x							x	1
	Lihula Kunsti- ja Muusikakooli saal	Lihula	Lihula		x			x					3
	Metsküla rahvamaja	Lihula	Metsküla			x				x			2
	HKHK saal	Ridala	Uuemõisa alevik	x				x					3
	Martna lasteaia saal	Martna	Martna			x			x				2
	Rõude külamaja saal	Martna	Rõude			x				x			
	Martna kooli saal	Martna	Martna			x			x				

	Nimetus	Vald	Asukoht	Olulisus*				Kvaliteet **					Hinnang ressursile***
				4	3	2	1	5	4	3	2	1	
	Saueaugu Teatritalu saal	Martna	Ohtla		x				x				
	Ridala Põhikooli saal	Ridala	Panga küla		x				x				3
	Uuemõisa Valge saal	Ridala	Uuemõisa alevik		x			x					3
	Saulepi rahvamaja	Varbla	Kulli		x				x				3
	Varbla rahvamaja	Varbla	Varbla		x				x				3
	Paadrema rahvamaja	Varbla	Paadrema			x				x			3

Matsalu turismipiirkonna sündmuste hinnang

	Nimetus	Vald	Asukoht	Olulisus*				Kvaliteet **					Hinnang ressursile***
				4	3	2	1	5	4	3	2	1	
Põllumajandusmess	Hanila Maapäev	Hanila	Kõmsi			x				x			2
Käsitöölaad	Käsitööpäev	Hanila	Kõmsi			x				x			2
	Kevadlaad	Hanila	Kõmsi		x				x				2
	Mihkli laad	Koonga	Mihkli	x				x					3
	Projekt "Küla tänav"	Ridala	Tuuru küla		x			x					3
	Ise tehtud-hästi tehtud	Varbla	Varbla mõis		x					x			3
Rahvuslikud üritused	Hanila muuseumis	Hanila	Hanila			x				x			2
	Kinksi hobupäevad	Hanila	Kinksi										2
	Kihelkonna päevad	Koonga	iga aasta uus koht			x			x				3
	Mihklipäev Mihklis	Koonga	Mihkli			x				x			
	Lihula päevad (august)	Lihula	Lihula			x			x				3
	Külapäevad	Ridala	koht muutuv		x			x					3
	Varbla suvi	Varbla	üle valla		x				x				3

	Nimetus	Vald	Asukoht	Olulisus*				Kvaliteet **					Hinnang ressursile***
				4	3	2	1	5	4	3	2	1	
Elavad ajaloolised festivalid	Virtsu Merepäevad	Hanila	Virtsu		x					x			3
	Soontagana maalinna päev	Koonga	Soontagana maalinna (ettevalmistamisel)	x									
Festivalid ja kontserdid	Jõulukontsert	Koonga	Pikavere vallamaja		x			x					
	Matsalu Loodusfilmide Festival (september)	Lihula	Lihula	x				x					3
	Lihula lillkirjafestival	Lihula	Lihula										
	Lihula rahvusvaheline klassikalise muusika festival (juuli)	Lihula	Lihula										
	Etendused Saueaugu Teatritalu	Martna	Ohtla	x				x					
	Haapsalu viulifestival	Ridala	Uuemõisa Valge Saal		x			x					3
Võidusõidud (auto, hobused)	Ratsavõistlused	Hanila	Massu		x				x				2
	Metsküla Kronu (rahvalik ratsaspordivõistlus)	Lihula	Metsküla		x					x			3
	Lihula motokross	Lihula	Alaküla										
	Rahvaralli Lihula päevade raames	Lihula	üle valla										
	Rattaralli (Rakser)		koht muutuv		x			x					3
	Kasari rahvasprint	Martna	Kasari			x				x			
	Rahvaralli (korraldab MTÜ Igaühe Terviseklubi ja MTÜ Kiired ja õlised)	Martna				x				x			
	Ridala ratsu	Ridala	Uuemõisa park		x			x					3
	Ridala Off-road	Ridala	Panga küla, karjäär	x					x				3
	Triftimised jms ralli üritused	Ridala	Kiltsi küla, lennuväli		x				x				3
	Rannarootsi Grand-Prix kardivõistlus	Ridala	Uuemõisa, Rannarootsi keskus	x				x					3
	Ameerika autode kiiruskatsed	Ridala	Kiltsi küla, lennuväli		x			x					3
	Külakross	Varbla	Saulepi, Raheste		x				x				2
Spordisündmused	Võrkpalliturniir	Hanila	Virtsu Merepäevadel			x				x			2
	Koonga mängud (valdade vahelised)	Koonga	Koonga küla			x			x				2

	Nimetus	Vald	Asukoht	Olulisus*				Kvaliteet **					Hinnang ressursile***
				4	3	2	1	5	4	3	2	1	
	Lihula valla spordipäev (juuli)	Lihula											3
	Kreeka-rooma maadlus (noorte vabariiklikud võistlused)		Martna, Lihula		x				x				3
	Orienteerumine	Martna	Kaasiku			x			x				
	Kaitseliidu suvelaagrid lastele												
	Jüriööjooks		Ridala, Lihula		x			x					3
	Külade mängud	Ridala	Mäemõisa Tervisepark, Panga küla		x				x				2
	Marimetsa Kapp	Ridala			x			x					3
	Võrkpalliturniir	Varbla	Merepäevade ajal		x				x				3
Muu	Temaatilised naisseltsiüritused	Koonga	Libisevalt külates			x				x			2
	Külade kokkutulekud	Koonga				x				x			2
	Vabaharidusprojekt "Ridala Rahva Kool"	Ridala	Kõik külakeskused		x			x					3
	Muinastulede öö		rannakülades	x				x					3

Matsalu turismipiirkonna turismitaristu hinnang

	Nimetus	Vald	Asukoht	Olulisus*				Kvaliteet **					Hinnang ressursile***
				4	3	2	1	5	4	3	2	1	
Piknikuala(d)	Hanila muuseum	Hanila	Hanila		x				x				2
	Kinksi küla	Hanila	Kinksi küla			x		x					3
	RMK Soontagana telkimisala ja metsaonn	Koonga	Kurese küla		x			x					3
	Nedremaa-Kalli puisniit	Koonga	Nedrema küla		x			x					3
	Nina Talu	Ridala	Puise küla		x			x					3
	Kiideva sadam	Ridala	Kiideva küla		x			x					3

	Nimetus	Vald	Asukoht	Olulisus*				Kvaliteet **					Hinnang ressursile***
				4	3	2	1	5	4	3	2	1	
	Puhkekohad	Ridala	Pulapää, Kiideva, Puise jms		x				x				2
	Seltsimajade juures	Ridala	Haeska, Parila, Võnnu külates		x				x				2
	Uuemõisa mõisa park	Ridala	Uuemõisa alevik		x				x				3
	Puhkekohad	Hanila	Vanaluubi		x			x					3
	Salevere (puhkekohad parklas)	Hanila	Puhtu, Salevere		x				x				2
	Puhkekohad		Koonga, Varbla		x			x					2
	Puhkekohad		Lihula, Martna		x				x				2
	RMK puhkekohad	Lihula, Martna	Keemu, Suitsu, Penijõe, Rannajõe, Karuse, Pärna										
(Paadi)sadamad	Rooglaiu sadam	Hanila	Rannaküla		x						x		2
	Virtsu praamisadam	Hanila	Virtsu	x				x					3
	Virtsu kalasadam	Hanila	Virtsu		x					x			2
	Keemu	Lihula	Matsalu		x				x				
	Saastna uus ja vana sadam	Lihula	Saastna			x				x			2
	Rohuküla praami- ja jahisadam	Ridala	Rohuküla küla	x					x				3
	Topu kalasadam	Ridala	Kiviküla küla		x				x				3
	Haeska kanal	Ridala	Haeska küla		x				x				3
	Puise kalasadam	Ridala	Puise küla, Puise poolsaar		x				x				3
	Kiideva paadisild	Ridala	Kiideva küla		x				x				3
	Matsi sadam	Varbla	Matsi küla		x						x		1
	Jaagosääre sadam	Varbla	Kadaka		x					x			3
	Vidi sadam	Varbla	Raespa			x				x			3
	Polümeeri sadam	Varbla			x				x				3
Matkarajad	RMK Salevere matkarada	Hanila	Salevere		x			x					4
	RMK Tuhu matkarada	Hanila	Tuhu		x			x					3
	Puhtu matkarada	Hanila	Puhtu		x					x			3
	RMK Nedrema puisniidu loodusrada	Koonga	Nedrema küla	x						x		x	2

	Nimetus	Vald	Asukoht	Olulisus*				Kvaliteet **					Hinnang ressursile***
				4	3	2	1	5	4	3	2	1	
	Oidrema-Mihkli-Soontagana jalgrattarada	Koonga	Oidrema küla		x				x				3
	Nedrema-Kalli puisniidu suur õpperada	Koonga	Nedrema küla	x				x				x	3
	RMK Suitsu matkarada	Lihula	Kirikuküla										1
	RMK Penijõe matkarada	Lihula	Penijõe, Kirikuküla										4
	Marimetsa matkarada	Martna	Nõmme, Kaasiku külad		x				x				3
	Putkaste õpperada	Martna	Putkaste-Martna külad			x			x				2
	Paralepa mets	Ridala	Nõmme ja Rohuküla külad		x				x				3
	Lauri-Antsu loodusmatkarada	Ridala	Kkiviküla küla		x				x				3
	Kiideva-Puise loodusrada	Ridala	Kiideva-Puise külad		x			x					2
	Altmõisa matkarada	Ridala	Tuuru küla		x				x				3
	RMK Kolga looduse õpperada	Varbla	Kolga		x			x					4
Potentsiaalsed (matka)rajad	Rannamõisa jõeäär	Martna	Rannajõe, Keskvere			x						x	2
	Riigi metsad	Martna					x					x	
	Paralepa parkmets	Ridala	Paralepa alevik			x				x			2
	Pullapää neem	Ridala	Nõmme küla		x						x		2
	Illussaare kaitsemets ja kallas	Varbla	Paatsalu küla		x						x		1
	Sõmeri-Raespa rannikumaastik	Varbla	Sõmeri, Raespa külad		x				x				3

MAJUTUS	Nimetus	Kohtade arv	Vald	Asukoht	kvaliteet*				
					5	4	3	2	1
Hotell	-	-	-	-					
Motell	Ranna motell	50	Varbla	Rannaküla	x				
Külastemaja	Virtsu Külastemaja	15	Hanila	Virtsu			x		
	Algallika Külastemaja	33	Hanila	Rannaküla	x				
	Pivarootsi mõis	14	Hanila	Pivarootsi		x			

	Nimetus	Kohtade arv	Vald	Asukoht	kvaliteet*				
					5	4	3	2	1
	Altmõisa Külalistemaja	39+ (20 lisakohta)	Ridala	Tuuru küla	x				
	Käbi Külalistemaja	22	Ridala	Herjava küla	x				
	Mihkli Külalistemaja	39	Ridala	Mäeküla küla	x				
	Tooraku Turismitalu	21+	Ridala	Pusku küla	x				
	Puise Nina talu	kuni 35	Ridala	Puise küla	x				
	Pusku Turismitalu	16	Ridala	Pusku küla	x				
Telkimisplats	Voosemetsa	20	Hanila	Voose		x			
	Pivarootsi tuulik		Hanila	Pivarootsi	x				
	Pärdimäe		Koonga	Pärdimägi			x		
	RMK Soontagana telkimisala ja metsaonn		Koonga	Soontagana	x				
	Nedrema puisniit		Koonga	Nedrema	x				
	Pikseke kämping	10	Ridala				x		
	Kirsioja		Martna	Jõesse küla			x		
	Puise Nina talu	50	Ridala	Puise küla	X				
	Hundimaja (Surfhunt Majutus)	14	Varbla	Rannaküla					
	Paatsalu Puhkeküla		Varbla	Paatsalu	x				
	Ranna hotell		Varbla	Rannaküla	x				
Hostel	HKHK hostel	150	Ridala	Uuemõisa alevik		x			
	Saare hostel	30	Varbla	Saare küla		x			
Puhkeküla	Pivarootsi Õppe- ja Puhkekeskus	72	Hanila	Pivarootsi	x				
	Pivarootsi tuulik	30	Hanila	Pivarootsi	x				
	Varemurru puhkekeskus	344	Varbla	Matsi küla			x		
	Paatsalu Puhkeküla	50	Varbla	Paatsalu	x				
	Pärnelja puhkekeskus	448	Varbla	Matsi küla			x		
	Pullapää puhkekeskus	12	Ridala	Nõmme küla		x			
Puhkemaja / turismitalu	Kõrtsi talu	24	Hanila	Kuke küla			x		
	Kodade puhkemaja	8	Hanila	Kõera		x			

	Nimetus	Kohtade arv	Vald	Asukoht	kvaliteet*				
					5	4	3	2	1
	Paali-Tõnise turismitalu	12+6	Lihula	Võhma		x			
	Topu puhkemaja	20	Ridala	Kiviküla küla		x			
	Haeska mõis	24	Ridala	Haeska küla	x				
	Tuulingu puhkemaja	8+	Ridala	Haeska küla	x				
Kodumajutus	Voosemetsa	10	Hanila	Voose		x			
	Oidrema Mõis	12	Koonga	Oidrema	x				
	Lauri-Antsu turismitalu	5+	Ridala	Kiviküla küla	x				
	Künka-Hansu kodumajutus	8	Ridala	Pusku küla		x			
	Saarma puhkemaja	20	Varbla	Rannaküla			x		
Kämping	Voosemetsa	10	Hanila	Voose		x			
	Pikseke kämping	10	Ridala	Paralepa alevik	x				
Karavan	Voosemetsa	20	Hanila	Voose		x			
	Pikseke kämping	30	Ridala	Paralepa alevik		x			
	Mihkli Külalistemaja	15	Ridala	Mäeküla küla					
	Käbi Külalistemaja	10	Ridala	Herjava küla					
	Hundimaja (Surfhunt Majutus)	1	Varbla	Rannaküla					
Majutushoone	Paatsalu Rannamajad	28	Varbla	Paatsalu	x				
	Hundimaja (Surfhunt Majutus)	5	Varbla	Rannaküla					
	Saueaugu Teatritalu	12	Martna	Ohtla			x		
TOITLUSTUS									
Söökla, kohvik	Sadama Kohvik	28	Hanila	Virtsu			x		
	Lihula kooli söökla		Lihula			x			
	Martna kool (ettetellimisel)	50	Martna	Martna		x			
	Martna lasteaed (ettetellimisel)	50	Martna	Martna		x			
	Cafe Tallinn		Ridala	Uuemõisa alevik, Rannarootsi Keskus		x			
	Pizza Grande		Ridala	Uuemõisa alevik, Rannarootsi Keskus					

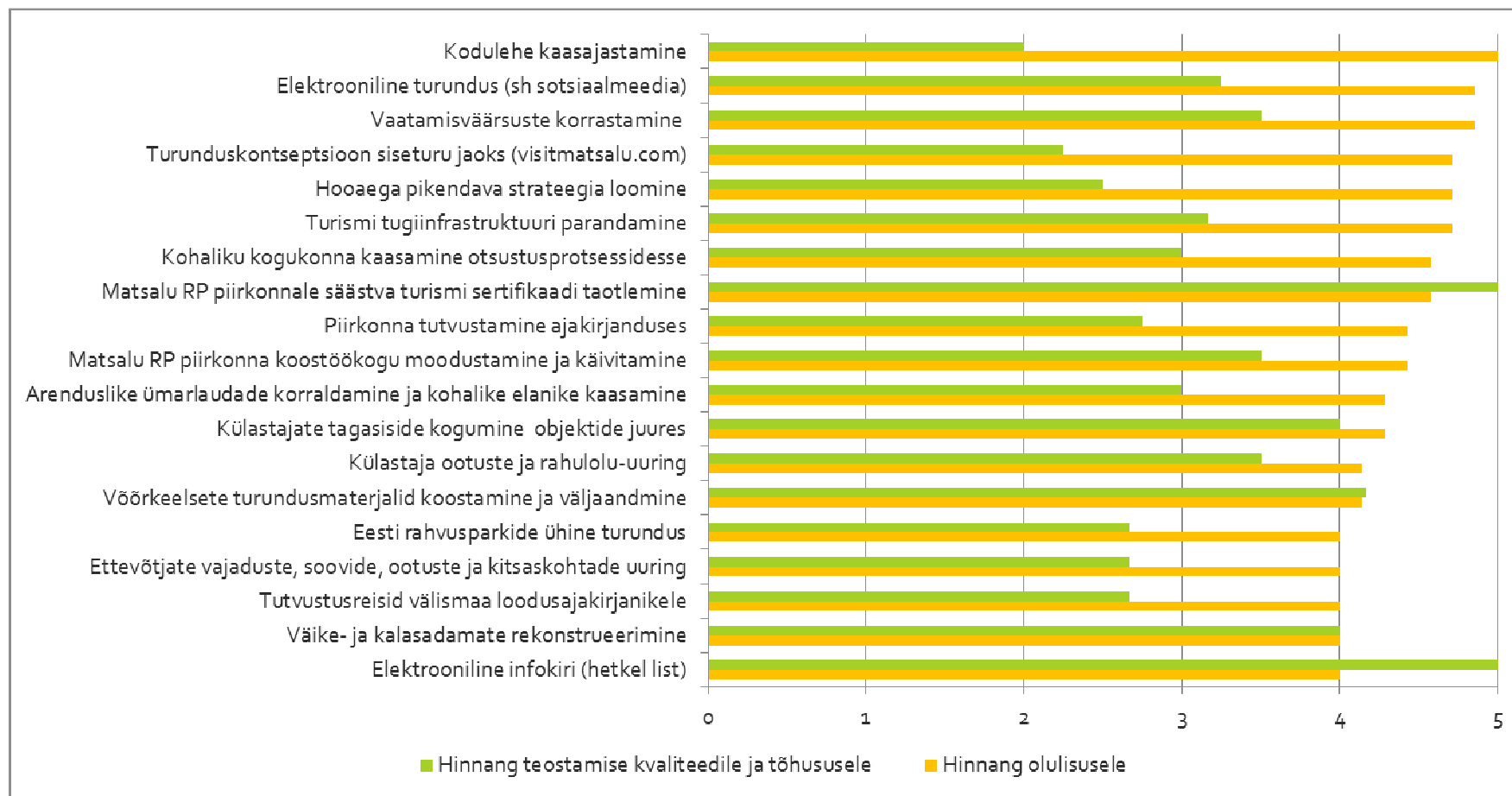
	Nimetus	Kohtade arv	Vald	Asukoht	kvaliteet*				
					5	4	3	2	1
	QKohvik		Ridala	Uuemõisa alevik, Konsum		x			
	Rohuküla kohvik	50	Ridala	Rohuküla küla		x			
	HKHK kohvik, söökla		Ridala	Uuemõisa alevik	x				
	"Kogre Kõrts"	kuni 100	Ridala	Puise küla	X				
	Aiamaja		Ridala	Uuemõisa alevik		x			
	Tuulingu kohvikutuba		Ridala	Haeska					
	Tallinna mnt 12 kohvik		Lihula	Lihula					
	Varbla kooli söökla (ettetellimisel)		Varbla	Varbla		x			
Baar	Virtsu Külalistemaja	20	Hanila	Virtsu			x		
	Koonga baar	30	Koonga	Koonga		x			
	Uue-Kingu kohvik	31	Koonga	Koonga		x			
	Särts		Lihula	Lihula		x			
	Lukoil tankla		Lihula	Lihula					
	Olerex tankla		Lihula	Lihula					
	Kasari baar		Lihula	Lihula			x		
	Trahter Birgit		Lihula	Hälvati			x		
	Mihkli Külalistemaja		Ridala	Pusku küla	x				
	Vesiroos		Lihula	Lihula		x			
	Ankru baar		Varbla	Varbla küla				x	
Muu toitlustus	Saueaugu Teatritalu (ettetellimisel)	50	Martna	Ohtla		x			
	Suure-Lähtru mõis (ettetellimisel)	30-50	Martna	Suure-Lähtru	x				
OSTMISVÕIMALUSED									
Antiigi / käsitöö pood	Antiigi äri		Lihula	Tallinna mnt 15					
	Rõude külamaja		Martna	Rõude			x		
	Saulepi külaselts		Varbla			x			
	Varbla muuseum		Varbla			x			
	Virtsu lillepood		Hanila	Virtsu		x			

Suveniiripood	Nimetus	Vald	Asukoht	kvaliteet*				
				5	4	3	2	1
	Lihula käsitööpood	Lihula	Lihula Tallinna mnt 30					
	Haeska seltsimaja, Tuulingu talu	Ridala	Haeska küla	x				
	Rohuküla suveniiri kiosk	Ridala	Rohuküla küla		x			
	Rannarahva kultuuriselts	Ridala	Puise küla	x				
	Kiideva käsitöökamber	Ridala	Kiideva küla	x				
Toiduainete pood	Vatla kauplus	Hanila	Vatla			x		
	Kõmsi kauplus	Hanila	Kõmsi			x		
	Virtsu KONSUM	Hanila	Virtsu		x			
	Lõpe pood	Koonga	Lõpe			x		
	Koonga pood	Koonga	Koonga			x		
	KONSUM	Lihula			x			
	Oonga kauplus	Martna	Oonga			x		
	Martna kauplus	Martna	Martna		x			
	Rõude kauplus	Martna	Rõude			x		
	KONSUM, SELVER	Ridala	Uuemõisa alevik	x				
	HTÜ Parila kauplus	Ridala	Parila küla		x			
	OÜ Estragon Sinalepa kauplus	Ridala	Panga küla			x		
	Pärnu Majandusühistu poed (3)	Varbla	Varbla küla, Saulepi küla, Tõusi küla		x			
	FIE Taavi Ojala poed (2)	Varbla	Varbla küla, Tõusi küla			x		
Bensiinijaam	Jetoil	Hanila	Virtsu		x			
	Lukoil		Lihula, Ridala (Uuemõisa alevik)	x				
	Olerex	Lihula		x				
	Statoil	Ridala	Uuemõisa alevik	x				
Autoparandus	Koonga Tehnoülevaatus	Koonga				x		
	Patsner OÜ	Lihula	Valuste põik 6					
	Martna Garaaž	Martna	Martna				x	
	VjaK Auto	Martna	Väike-Lähtru				x	

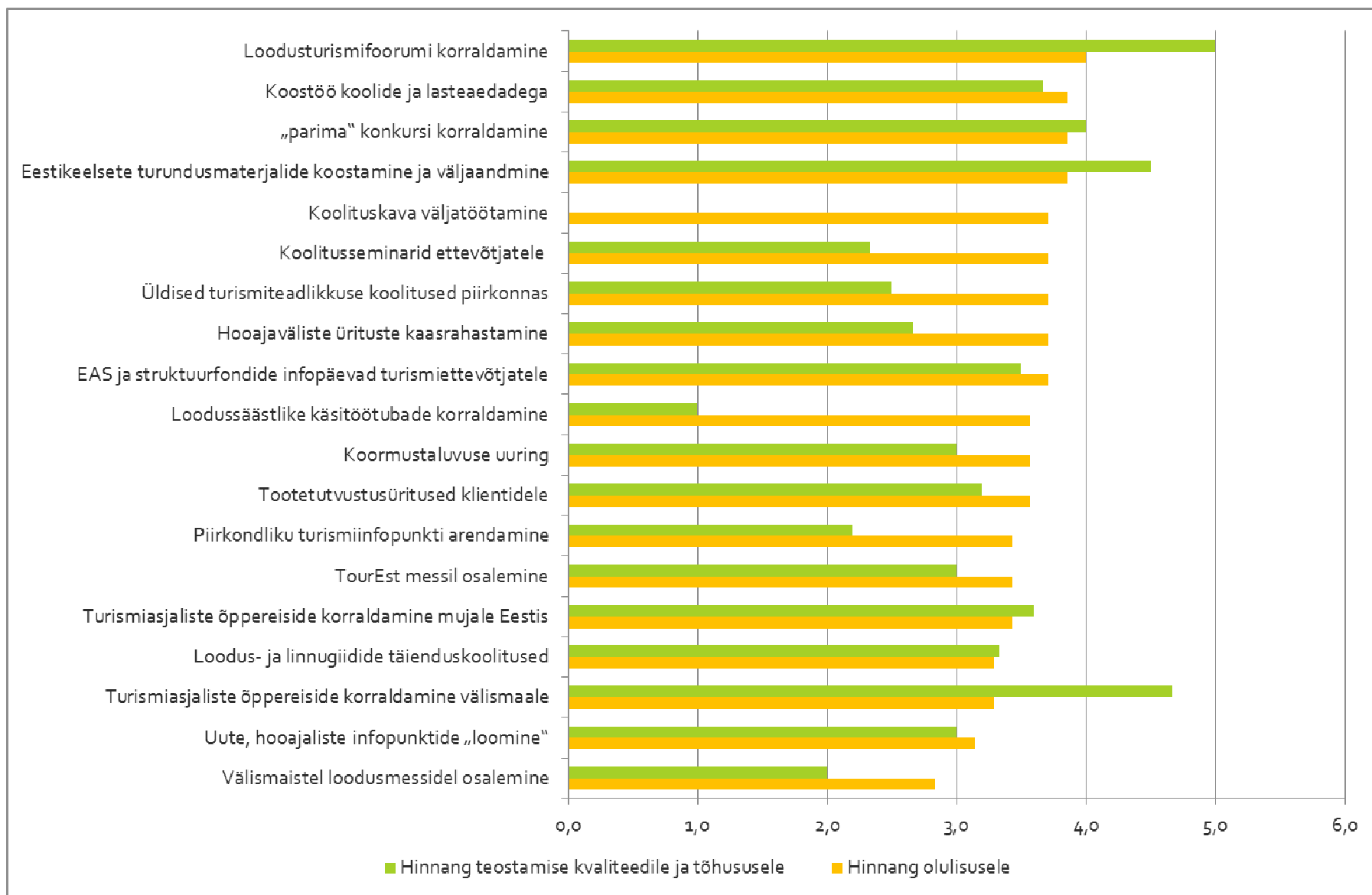
	Nimetus	Vald	Asukoht	kvaliteet*				
				5	4	3	2	1
	OÜ Tradilo	Ridala	Uuemõisa alevik	x				
	Uuemõisa Autokeskus	Ridala	Uuemõisa alevik	x				
	EVAS autoremonditöökoda	Ridala	Uuemõisa alevik, Linna tee		x			
Autode tehnõulevaatus		Lihula	Penijõe tee 3					
Pangaautomaat	SEB, Swedbank	Lihula						
	Swdbank	Ridala	Uuemõisa alevik, Statoil	x				
	SEB ja Swedbank	Ridala	Uuemõisa alevik, KONSUM	x				
MUU								
Raamatukogu	Vatla, Kõmsi, Virtsu raamatukogud	Hanila				x		
	Koonga raamatukogu, Lõpe raamatukogu	Koonga				x		
	Lihula raamatukogu	Lihula			x			
	Lihula Kultuurimaja	Lihula						
	Kirbla, Tuudi, Metsküla raamatukogud	Lihula				x		
	Martna raamatukogu	Martna	Martna			x		
	Uuemõisa raamatukogu	Ridala	Uuemõisa alevik	x				
	Asuküla raamatukogu	Ridala	Mägari küla			x		
	Ridala raamatukogu	Ridala	Panga küla	x				
	Saulepi, Varbla raamatukogud	Varbla				x		
Juuksur, iluteenused	Virtsu juuksur	Hanila	Virtsu			x		
	Virtsu juuksur 2	Hanila				x		
	Tamme salong	Lihula	Lihula KONSUM					
	Juuksuri salong Lihula lasteaia ruumides	Lihula						
	Maniküür Lihula lasteaia ruumides	Lihula						
	Martna	Martna	Martna			x		
	Uuemõisa ilusalong	Ridala	Uuemõisa alevik, KONSUM		x			
Massaaž	Massaažikabinet	Ridala	Uuemõisa alevik					
	Koonga apteek	Koonga	Koonga		x			

	Nimetus	Vald	Asukoht	kvaliteet*				
				5	4	3	2	1
Apteek	Lihula apteek	Lihula	Tallinna mnt 17			x		
	Benu Apteek	Ridala	Uuemõisa alevik, Rannarootsi keskus					
	Uuemõisa apteek	Ridala	Uuemõisa alevik, KONSUMis ja Rannarootsi Keskuses	x				
Arstiabi	Virtsu arstipunkt	Hanila	Virtsu			x		
	Kõmsi arstipunkt	Hanila	Kõmsi			x		
	Koonga arstipunkt	Koonga	Koonga		x			
	Päästekomando	Lihula			x			
	Kiirabi punkt	Lihula						
	Varbla arstipunkt	Varbla				x		
Pagar-kondiiter	Kondiitriäri	Hanila	Virtsu			x		
	Aliide Pagarikoda	Ridala	Uuemõisa alevik, Lossi 1	x				
Postkontor	Kõmsis frantsiisi alusel	Hanila	Kõmsi					x
	Kirbla poes (postiteenus)	Lihula				x		
	Lihula postkontor	Lihula	Lihula Konsum		x			
	Martna, Rõude postkontorid	Martna				x		
	Uuemõisa postkontor	Ridala	Uuemõisa alevik, Rannarootsi keskus	x				
	Varbla postkontor	Varbla	Varbla küla			x		
Interneti kasutamise võimalus	Martna raamatukogu	Martna	Martna			x		
	Martna päevakeskus	Martna	Martna			x		
	Rõude külamaja	Martna	Rõude			x		
	Martna vallamaja	Martna	Martna			x		
	Lihula raamatukogu	Lihula				x		
	Martna Põhikool	Martna	Martna			x		

Lisa 5. Hinnang eelmise arendusperioodi tegevuste tulemuslikkusele ja olulisusele¹²



¹² Avaliku ja erasektori esindajate hinnangud (vastas 12 inimest). 5 – väga hea, 4 – hea, 3 – rahuldav, 2 – keskine, 1 – puudulik



Lisa 6. Valdade põhine ressursside analüüs

Hanila vald:

Hanilas on palju looduressursse. Eelmise hindamisperioodiga võrreldes lisandus kalastamisvõimalusi ning looduslike kooslusi, kuid hinnang mitme teguri olulisusele turismi kontekstis langes (Uisu-Kuke rand, Tuhi soo (lammutatud on ka vaatetorn), Jõeoja oja ning Nehatu LKA). Ühe probleemina võib nimetada vaatetornide ja ajalooliste mälestiste halva olukorda. Ajaloo- ja kultuuriressurssidena lisandus muuseum, mida peeti unikaalseks ja keskmisest kõrgema kvaliteediga võimaluseks. Nimekirja lisati ajaloolist raudteejaama ning varemed, kuid ressursina olid need tegurid hinnatud keskpärasteks. Piirkonnas korraldatakse rohkem sündmusi ning hinnang Kevadlaada olulisusele ja kvaliteedile on tõusnud. Mitme teguri hinnang langes 1-le ehk ressursid nagu Kaevandus ja Kumari kivi (mälestusmärk) on muutunud ressurssideks, mille kvaliteet on alla keskmise ja mida ei saa külastajatele välja pakkuda.

Positiivse trendina võib välja tuua erinevate aktiivsete tegevuste lisandumist, nende hulgas nii paadisõidu, ratsutamise kui ka jahipidamise võimalused. Seejuures on kõikide lisandunud võimaluste kvaliteeti hinnatud üsna kõrgelt, kuid hinnang lisandunud ressurssidele oli valdavalt 2 ehk siis tegemist on pigem keskpäraste ressurssidega. Toitlustuskohtade ja toidupoodide arv vähenes, kuid hetkel tegutseva toitlustuspoe kvaliteedi hinnang on tõusnud. Lisandus ka teisi teenuseid pakkuvaid ettevõtteid, nt tankla ja juuksur, kuid ravi ja tervisekontrolliga seotud asutusi enam ei ole ning postkontorite arv vähenes 3-lt 1-le, mis töötab frantsiisi alusel ning selle kvaliteedi on hinnatud väga madalaks (1pt). Lisandunud on erinevaid kvaliteetseid (hinnangud 4 ja 5pt) majutuskohi, nt külalistemaja, telkimisplats, puhkemaja.

Koonga vald:

Loodusressurssidena lisandud mõned linnuvaatlus- ja kalastamisvõimalused, veekogud ning rändrahnud. Matkaradade hindamise tulemusel selgus, et kuigi mitme matkaraja olulisuse hinnang tõusis, langes mitme matkaraja kvaliteet 4. ja 5pt-lt 1-le. Kaitsealade kvaliteeti peetakse üldiselt heaks, kuid kaitsealasid kui ressursse pigem vähem oluliseks või lausa ebaoluliseks. Lisandus ajaloo- ja kultuuriressursse, sh mälestusmärgid, üksikobjektid ja miljööala ning paljudele seni hindamata olnud objektide puhul lisati hinnang olulisusele ning kvaliteedile. Muuseumite arv vähenes, kuid sündmustena lisandus kolm uut üritust (rahvuslik üritus, festival, kontsert) ning hinnang olemasolevate sündmuste olulisusele ja kvaliteedile tõusis. Samas peab nentima, et vallas toimuv spordiüritus „Koonga mängud“ toimub nüüd vaid Koongas, mitte erinevates külates.

Aktiivsete tegevuste osas lisandus uusi võimalusi peaaegu iga valdkonna puhul. Eraldi võib seejuures mainida lisandunud kõrge olulisuse ja kvaliteedi hinnanguga linnuvaatlusvõimalused ja loodusmatkad ning pisut madalama hinnanguga kalastamis-, ratsutamise- ja ujumisvõimalused. Paranenud on ka spordikohtade (staadioni ning spordisaali) kvaliteet, kuid hinnang olemasolevate saalide kvaliteedile mõnevõrra langes. Majutuse osas muutusi ei olnud ning majutuskohadena on esindatud telkimisplatsid ja kodumajutus. Toetavate võimalustena ei toimi enam postkontorid ning ostmisvõimalused toidupoodide osas vähenesid, sest vallas suleti kolm poodi viiest. Toitlustusvõimalused mõnevõrra paranesid, sest lisandus uus kohvik-baar.

Lihula vald:

Loodusressursside osas suuri muudatusi ei olnud, kuid välja oli toodud, et üks sadamatest on nüüd eraomanduses ning loodusliku kooslusena ei ole enam „Tuhu väravaid“, mis on tingitud maa kerkimisest ja vee taandumisega antud kohast. Matkaradadele hetkeolukorda hinnata ei osatud. Ajaloo- ja kultuuriressursside (sh mõisad ja üksikobjektid) võimalused pigem vähenesid, sest paljud ajaloolised ehitised ja mälestusmärgid on kas halvas olukorras, seal teostatakse remonditöid või on objektidel uued omanikud, mille tulemusel ei ole neid võimalik kasutada või ei ole omanik veel otsustanud, kuidas on plaanis neid ressursse arendada ning kas sinna lubatakse ka külastajaid. Ressursina lisandus varemeid (nt Saastna mõisa varemed, Lihula linnuse ja mõisa tuuleveski, Kloostri mõisa varemed jne) ja tugevusena toodi välja kino olemasolu. Sündmuste osas on toimunud positiivsed arengud – lisandunud on festivale ja võidusõidu üritusi.

Ka Lihula vallas lisandus mitmeid uusi võimalusi aktiivsete tegevuste osas, sh paadisõidud, laagriplatsid ja telkimisvõimalused. Lisandunud on ka ujumisvõimalusi ja mitmed ujumiskohad on edasi renditud. Ka sportimisvõimalused on muutunud paremaks ja mitmekesisemaks, kuid see ei ole mõjutanud üldist hinnangut sportimisvõimalustele. Majutusvõimalused vähenesid eelkõige ühe hotelli ja villa tegevuse lõpetamise tõttu, kuid lisandus üks uus pakkuja – puhkemaja. Ühe toitlustetevõtte tegutsemist seati kahtluse alla, kuna see ei ole igapäevaselt lahti. Toitluskohtadena lisandus kohvik ning antud teenust pakuvad ka kaks tanklat (sh üks uus). Ostmisvõimalused on vähenenud eelkõige kinni pandud toidupoodide, antiigi ja käsitöö poe ning postkontori arvelt. Muude teenuste osas lisandusid mõned poed (nt vanakraamipood), autode tehnõlevaatus ja juuksur ning arstiabi saamise võimalused on laienenud (kolm asutust).

Ridala vald:

Ajaloo- ja kultuuriressurssides suuri muutusi ei toimunud. Positiivse arenguna võib tuua välja üksikobjektina lisandunud Rohuküla sõjasadam, miljööväärtusena Muistne Põhja-Läänemaa peatee ja Hobulaiud ning erinevad kalmistud. Seejuures on kõiki lisandunud objekte hinnatud unikaalseks ja keskmisest kõrgema kvaliteediga. Oluliselt paranes ka Haeska mõisa kvaliteet, kuid Kiideva mõisa kui ressursi hinnang langes (kvaliteet alla keskmise ja ei tasu külastajatele näidata). Ka ei tegutse enam Kiideva Koduloomuuseum, samas erinevaid näitusi toimub vallas sagedamini. Sündmuste osas lisandus võidusõidu üritusi ning nn muu sündmus (Ridala Rahva kool). Mitmed teised nõ tunnussündmused ei ole pikemat aega aset leidnud ja maasikapeo festivali enam ei korraldada.

Erinevaid aktiivseid tegevusi on Ridala vallas üsna palju. Võrreldes varasema hindamisperioodiga lisandus veel loodusmatkade, kalastamise, kelgutamise, uisutamise, suusatamise, ratta- ja paadisõidu, sportimisvõimalused ja saalid. Samas peab mainima, et mõni olemasolev sadam ei ole enam piisavalt heas olukorras või siis kuulub eraomandisse ning nende kasutamine ei ole hetkel võimalik. Ressurssidena lisandus mitmeid piknikualasid, mille olulisust ja kvaliteeti on hinnatud üsna kõrgeks. Täheldada võib ka üksikute looduressursside lisandumist.

Turismitaristu üsna hea olukord muutus mitme valdkonna puhul veelgi paremaks. Majutuse osas lisandus kaks külalistemaja, telkimisplats, kodumajutus ning kaks karavani. Kokkuvõtvalt võib öelda, et olemasolevatele üsna headele ja erinevatele majutusvõimalustele lisandus nii uusi majutusettevõtteid kui ka voodikohti mitmes olemasolevas külalistemajas. Kõik lisandunud majutusettevõtete kvaliteeti on hinnatud kõrgelt. Toitlustuse osas lisandus paar kohvikut ning käesoleval hetkel tegutseb vallas ka kohti, mis mahutavad 50 ja 100 inimest. Toitlustuskohtade kvaliteeti on hinnatud kas heaks või väga heaks. Valda lisandus ka suveniiri- ja toidupoode, autoremonditöökoda ning mitmed pangaautomaadid.

Martna vald:

Loodusressurssides palju muutusi võrreldes varasema hindamisperioodiga ei ole. Vaatena lisati Kasari luhta ja eraldi ressursina on välja toodud Matsalu Looduskaitseala. Ajaloo- ja kultuuriressursside areng Martna vallas on toimunud positiivses suunas. Lisandunud on palju uusi võimalusi (näitus, kuulsad ajaloolised ehitised, mälestusmärke). Lisaks on välja toodut kolm mõisa, kuid hinnang nende olulisusele ja kvaliteedile on pigem keskpärane või isegi madal. Ressurssidena lisatud kirikute ja kalmistute hinnang on kõrgem, kui mõisatel. Objektina lisandus ka Keravere lennuväli ning uute sündmustena nii festival, võidusõiduüritused ja spordiüritused. Samas varemetena esitatud Väike-Lähtu kirikul lagunes torn, mille tõttu langes antud objektile antud olulisuse ja kvaliteedi hinnang.

Aktiivsete tegevuste osas olid muutused pigem vähesed, kuid erinevaid valdkondi puudutavad – kadus ära ratsutamisvõimalus Mägede talus ja ühe linnuvaatlusplatvormi hinnang langes väga madalale (hinnang olulisusele 1pt ja kvaliteedile 1pt). Valda lisandusid jahipidamisvõimalused ja saalid. Majutuse ja toitlustuse valdkonnas olulisi muutusi ei toimunud – lisandus küll majutust ning toitlustust pakkuv Saueaugu Teatritalu (kohtade arv 12 ja baaris 50), kuid toitlustuskohana ei pakku enam teenust üks baar. Ostuvõimalusena lisandusid antiik- ja käsitööpood ning autoparandusettevõtted ja teenustena arstiabi (perearst), kuid apteegi Martnas enam ei ole.

Varbla vald:

Olulisi muutusi ressursside osas ei toimunud – nii loodus-, ajaloo- ja kultuuriressursid, aktiivsete tegevuste võimalused, sündmused kui ka turismitaristu on olnud püsiv ja kõik olemasolevad võimalused on jäänud samaks. Muutusena võib välja tuua vaid asjaolu, et kinni pandi üks postkontor. Ka hinnangud erinevate ressursside olulisusele ja kvaliteedile muutunud ei ole. Käesoleval ajal on vallas nii erineva kvaliteediga loodus-, kultuuri- ja ajalooressursse, üsna mitmekesiseid aktiivse vabaaja veermise võimalusi kui ka erineva kvaliteediga ja mahutavusega toitlustus- ning majutuskohti. Siinkohal võib mainida, et paljud turismialased ettevõtted ja neid toetavad asutused on koondunud samadesse kohtadesse.